

**INFORMACJA O STANIE
BEZPIECZEŃSTWA SANITARNEGO
POWIATU GRAJEWSKIEGO
ZA ROK 2023**

INFORMACJA O STANIE BEZPIECZEŃSTWA SANITARNEGO POWIATU GRAJEWSKIEGO ZA ROK 2023

Panie Przewodniczący, Wysoka Rado.

Przedstawiam informację o stanie bezpieczeństwa sanitarnego powiatu grajewskiego za rok 2023. Informacja została opracowana na podstawie szczegółowej oceny stanu sanitarno – epidemiologicznego naszego powiatu, dokonanej przez pracowników Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Grajewie.

Państwowa Inspekcja Sanitarna wykonuje swoje zadania poprzez sprawowanie bieżącego i zapobiegawczego nadzoru sanitarnego.

Szczególny nacisk kładzie na nadzór nad warunkami epidemiologicznymi, bezpieczeństwa żywności i żywienia, higieny komunalnej, higieny procesów nauczania, wychowania, wypoczynku i rekreacji.

Skala realnych i potencjalnych zagrożeń decyduje o tym , jakie czynniki środowiskowe powinny być przedmiotem systematycznego nadzoru i wynikających z nich działań profilaktycznych.

W 2023 roku nadzorem objęto 936 obiekty stałe oraz 53 wypoczynki dzieci i młodzieży, przeprowadzono 1022 kontrole. Wydano 119 decyzji merytorycznych i 86 decyzji płatniczych. Nałożono 16 mandaty karne na kwotę 3300 zł.

OCENA BEZPIECZEŃSTWA ŻYWNOŚCI ZA ROK 2023

1. Ocena stanu sanitarnego obiektów żywności i żywienia

W 2023r. pion bezpieczeństwa żywności i żywienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej powiatu grajewskiego obejmował nadzorem łącznie 445 zakładów, w tym 423 obiektów produkcji żywności, obrotu i żywienia oraz 22 zakłady produkcji i obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością. W rejestrach zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej znajdowało się odpowiednio:

- 90 zakładów produkcji żywności, w tym 73 podmioty prowadzące produkcję pierwotną, rolniczy handel detaliczny i dostawy bezpośrednie żywności oraz 4 producentów żywności w warunkach domowych,
- 213 obiekty obrotu żywnością,
- 66 zakładów żywienia zbiorowego typu otwartego,
- 51 zakładów żywienia zbiorowego typu zamkniętego,
- 3 zakłady usług cateringowych,
- 2 wytwórnie materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- 20 miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością

Zatwierdzono 32 zakłady. Łącznie spośród wszystkich obiektów ujętych w rejestrze skontrolowano 260, co stanowi 58,4% ogółu zakładów, przeprowadzając 364 kontroli i rekontroli, w tym 70 kontroli interwencyjnych. W trakcie prowadzonych czynności kontrolnych dokonano oceny 191 kontrolowanych zakładów w oparciu o kryteria zawarte w arkuszu oceny zakładu.

W efekcie prowadzonych działań kontrolnych stwierdzono, iż 443 zakłady posiada wdrożone zasady GHP/GMP, natomiast kontrola wewnętrzna oparta o procedury systemu HACCP prowadzona jest w 81 zakładach.

Działania kontrolne sprawowane w ramach nadzoru nad zakładami produkcji i obrotu w zakresie bezpieczeństwa żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością skutkowały wydaniem 76 decyzji administracyjnych, w tym 1 dotyczącej zakazu wprowadzania produktu do obrotu.

Za stwierdzone naruszenia przepisów prawa żywnościowego nałożono 15 mandatów karnych na łączną kwotę 2800 PLN.

W 191 zakładach dokonano kompleksowej oceny stanu sanitarnego, w oparciu o jednolite w skali kraju kryteria zawarte w procedurach urzędowej kontroli żywności. W 2023 r. do kategorii niskiego ryzyka zakwalifikowano 198 obiekty, do kategorii średniego ryzyka – 221 zakładów, zaś do kategorii wysokiego ryzyka – 26 zakłady.

Wysokie ryzyko zagrożenia bezpieczeństwa żywności stwierdzono w:

- 10 zakładach produkcji żywności (1 wytwórni lodów, 4 automatów do lodów, 2 piekarni, 1 ciastkarni, 1 wytwórni napojów bezalkoholowych, 1 podmiocie prowadzącym produkcję pierwotną i rolniczy handel detaliczny),
- 10 zakładach obrotu żywnością,
- 6 zakładach żywienia zbiorowego.

Zakłady z powyższych grup zakwalifikowano do kategorii wysokiego ryzyka m.in. ze względu na wytwarzany asortyment, uprawę owoców miękkich, przeznaczonych do bezpośredniego spożycia, lokalizację, przeznaczenie żywieniowe, stwierdzone podczas kontroli nieprawidłowości.

Do najczęściej stwierdzanych nieprawidłowości w zakładach sektora spożywczego skontrolowanych w 2023 roku należały:

- niewłaściwy stan sanitarno-techniczny pomieszczeń i wyposażenia zakładu,
- brak odpowiedniej segregacji asortymentowej surowców i potraw w urządzeniach chłodniczych,
- niewłaściwe warunki przechowywania środków spożywczych oraz opakowań przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- sprzedaż lub wykorzystywanie do przygotowywania potraw środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia, daty minimalnej trwałości oraz z oznakami zepsucia,
- brak warunków dla zapewnienia prawidłowej higieny personelu,
- nieprawidłowe oznakowanie środków spożywczych/ brak oznakowania żywności sprzedawanej luzem, w tym wykazu składników oraz nazw substancji lub produktów powodujących alergię lub reakcje nietolerancji,
- nieprawidłowo prowadzona kontrola wewnętrzna oparta o zasady GHP/ GMP i procedury systemu HACCP, w tym brak systematycznych zapisów potwierdzających zgodność działania z obowiązującymi w zakładzie procedurami i instrukcjami,
- brak orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych personelu,
- brak właściwego zabezpieczenia przed szkodnikami,
- nieprawidłowa kontrola wyrobów przez producentów, w tym brak badań właścicielskich.

Urzędowa kontrola materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

Na terenie nadzorowanym przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Grajewie w ww. zakresie działalność prowadzona jest przez **2** zakłady produkcji materiałów i wyrobów oraz **20** zakładów zajmujących się obrotem materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością, w tym 1 hurtownia.

Zakłady produkcji wpisane do rejestru zakładów prowadzonego przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Grajewie to:

„**TORPOL**” zakład zajmujący się produkcją papieru falistego i tektury falistej oraz opakowań z papieru i tektury, produkcją opakowań do żywności. Ponadto zakład zajmuje się nadrukiem na workach z farby wodnej. Zakład dystrybuje wytworzone produkty na terenie kraju oraz na terenie UE.

- „**GROT**” zakład produkujący opakowania tekturowe (z gotowej tektury), w tym przeznaczone do niebezpośredniego pakowania żywności, z nadrukiem z farby wodnej. Dystrybucja wytworzonych produktów odbywa się na terenie naszego kraju.

W zakładach obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością przeprowadzono 8 kontroli w zakresie zgodności z przepisami o materiałach i wyrobach.

W 2023r. ww. zakres był przedmiotem kontroli 183 obiektów, wykorzystujących materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością. Podczas kontroli wykorzystywano arkusz oceny, a także listę pytań kontrolnych dotyczącą materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

Na przestrzeni roku do badań laboratoryjnych pobrano ogółem 3 próbek materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, żadnej z nich nie kwestionowano.

Urzędowa kontrola jakości zdrowotnej żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością na terenie powiatu grajewskiego.

Zgodnie z „Planem pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu na rok 2023” pobrano 155 próbek żywności oraz 3 próbki materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

Zgodnie z Powiatowym planem pobierania próbek sanitarnych z wytypowanych zakładów przemysłu spożywczego i zakładów żywienia zbiorowego w 2023 roku pobrano 11 prób sanitarnych (w tym 9 prób wymazów sanitarnych i 2 próby zmiotek). Ponadto, pobrano 3 próbki posiłków (całodzienna racja pokarmowa składająca się ze śniadania, obiadu, kolacji).

Łącznie pobrano 172 próbki, w tym:

- 27 próbek z **zakładów produkcji żywności**, w tym 22 próby żywności i 5 prób sanitarnych,
- 136 próbek żywności z **zakładów obrotu żywnością**, w tym 133 próby żywności i 3 próby sanitarne,
- 3 próbki sanitarne z **zakładu żywienia**,
- 3 próbki posiłków (ze szpitala ogólnego z żywieniem cateringowym)
- 3 próbki **materiałów i wyrobów** przeznaczonych do kontaktu z żywnością (z 3 zakładów obrotu materiałami i wyrobami do kontaktu z żywnością, w tym 2 sklepów i 1 hurtowni).

Próbki pobrane do badań w następujących kierunkach 2023r.

1. Pozostałości pestycydów (łącznie z planem MriRW:”500 i 1800 próbek -11)
2. Metale szkodliwe dla zdrowia -12
3. Azotany-1
4. MCPD i estry MCPD-1
5. Zanieczyszczenia mikrobiologiczne-87, w tym 6 kwestionowanych
6. Mykotoksyny-6
7. Histamina -9
8. Dozwolone substancje dodatkowe-7
9. GMO-2
10. Skażenia promieniotwórcze-1
11. Znakowanie oraz oznaczenia zawartości witamin, składników mineralnych i innych substancji wykazujących efekt odżywczy i/lub fizjologiczny w suplementach diety-7
12. Znakowanie oraz oznaczenie NNKT w żywności-2
13. Znakowanie oraz badanie zawartości substancji w środkach spożywczych wzbogacanych-1
14. Materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością -3
15. WWA-2

- 16.Furan-1
- 21.Akryloamid-1
- 22.Oporność na środki przeciwdrobnoustrojowe u bakterii zoonotycznych i komensalnych-1
- 23.Gluten-1
- 24.Niedeklarowane substancje aktywne farmakologicznie, w tym z listy WADA-1
- 25.Próbki sanitarne -11
- 26.Próbki posiłków -3, w tym 3 zakwestionowane

Z ogólnej liczby pobranych próbek zakwestionowano łącznie 9 próbek, w tym 3 próbki posiłków i 6 prób żywności (1 próba przyprawy ziela angielskiego i 5 prób fileta z kurczaka), co stanowi 5,23% ogółu pobranych próbek.

W poszczególnych grupach obiektów liczby próbek pobranych i kwestionowanych przedstawiają się następująco:

- **zakłady produkcji żywności** – pobrano łącznie 27 prób, w tym 22 próbki żywności i 5 prób sanitarnych, próbek nie kwestionowano,
- **zakłady obrotu żywnością** – pobrano łącznie 136 prób, w tym 133 próbki żywności i 3 próby sanitarne, zakwestionowano 6 prób żywności, co stanowi 4,41% próbek pobranych z zakładów obrotu żywnością
- **zakłady żywienia zbiorowego** – pobrano łącznie 6 prób, w tym 3 próbki posiłków i 3 próby sanitarne, zakwestionowano 3 próbki posiłków, co stanowi 50,00% próbek pobranych z zakładów żywienia zbiorowego,
- **zakład obrotu materiałami i wyrobami** – pobrano 3 próbki materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, próbek nie kwestionowano.

W ramach realizacji „Planu pobierania próbek do badań żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu w **kierunku badania tłuszczów stosowanych do smażenia**” oceniono jakość tłuszczu w trakcie kontroli za pomocą zestawu Oxifrit-Test w 2 zakładach żywienia otwartego. Wyniki testów wykazały, że tłuszcz jest świeży.

W ramach realizacji „**Planu pobierania próbek materiałów do oceny jakości sposobu żywienia**” pobrano 1 całodzienną rację pokarmową (złożoną z 3 posiłków) w Szpitalu Ogólnym w Grajewie z żywieniem cateringowym przeznaczoną dla pacjentów (dieta podstawowa).

Zbiorcze dane odnośnie odsetka kwestionowanych próbek żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, a także próbek sanitarnych w 2023 roku w porównaniu do 2022 roku przedstawiono w tabeli poniżej:

Rok	Odsetek kwestionowanych próbek żywności, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, próbek sanitarnych oraz kosmetyków.	
	Ogółem zakwestionowanych	Różnica spadek (↓), wzrost (↑)
2022	0,0%	
2023	3,6%	↑3.6%

W każdym przypadku kwestionowania próbek podejmowano działania mające na celu wyeliminowanie stwierdzonych niezgodności. Prowadzono m.in. postępowanie administracyjne, przekazywano pisma informujące o wynikach badań według właściwości i posiadanych kompetencji. W przypadkach stanowiących zagrożenie dla zdrowia dokonywano zgłoszenia w ramach systemu RASFF.

Działania w ramach sieci powiadamiania i współpracy (ACN) – systemy: wczesnego ostrzegania o niebezpiecznej żywności i paszach (RASFF) oraz współpracy i pomocy administracyjnej (AAC).

W 2023r. pion bezpieczeństwa żywności i żywienia Państwowej Powiatowej Inspekcji Sanitarnej w Grajewie podejmował szereg działań w ramach **Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Paszach (RASFF)** mających na celu wyeliminowanie z rynku żywności oraz materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością zagrażających zdrowiu ludzi.

Celem systemu RASFF jest szybkie wyeliminowanie z rynku niebezpiecznej żywności oraz niebezpiecznych materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością. Procedurę RASFF stosuje się zawsze, gdy z wykrytą niezgodnością wiąże się zagrożenie dla zdrowia i/lub życia ludzi. System AAC ma natomiast na celu powiadamianie o innych niezgodnościach lub możliwych przypadkach niezgodności (w obszarze prawa żywnościowego) wymagających pomocy lub współpracy innych członków sieci.

Powyższe przedsięwzięcie realizowano m.in. poprzez:

- podejmowanie działań wyjaśniających i zaradczych zmierzających do wycofania produktów niebezpiecznych z obrotu handlowego niezwłocznie po otrzymaniu powiadomień przesłanych przez Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku lub właściwych miejscowo Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych,
- pogłębianie i uaktualnianie wiedzy z zakresu systemu wczesnego ostrzegania oraz zarządzania kryzysowego, w tym podczas szkolenia wewnętrznego i zewnętrznego,
- stałą współpracę w ramach działań kontrolno-wyjaśniających z innymi organami kontrolnymi, w tym Inspekcją Weterynaryjną w obszarze posiadanych kompetencji.

W związku z otrzymanymi powiadomieniami (18 od PPWIS w Białymstoku, 3 od PPIS w Ełku, 2 od PPIS w Pisz) przeprowadzono działania kontrolno-wyjaśniające podczas 34 kontroli interwencyjnych w zakładach znajdujących się pod nadzorem PPIS w Grajewie wykazanych na listach dystrybucji, do których trafiły zakwestionowane produkty.

Informacje zwrotne z wyników przeprowadzonych działań kontrolnych i wyjaśniających przekazywano terminowo nadawcy powiadomienia oraz do Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w przypadkach, gdy powiadomienie przesłano przez właściwych miejscowo Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych.

W 2023r. po otrzymaniu zakwestionowanych wyników badań środków spożywczych pobranych przez pracowników Sekcji BŻ do badań laboratoryjnych w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu, odbyły się 2 posiedzenia zespołu ds. RASFF (w tym 1 przy współdziałaniu przedstawiciela PLW w Grajewie) - ustalono, że produkty należy zgłosić do systemu RASFF oraz przygotowano formularze powiadomienia RASFF, które przesłano do WSSE w Białymstoku.

Zakwestionowane wyniki badań zgodnie z ustaleniami zespołu ds. RASFF niezwłocznie przekazywano zgodnie z kompetencjami do właściwego miejscowo Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego lub Powiatowego Lekarza Weterynarii.

Nadzór nad zakładami produkcji, dystrybucji oraz wprowadzającymi do obrotu suplementy diety, żywność dla określonych grup oraz środki spożywcze wzbogacane, w tym sprzedaży internetowej, z uwzględnieniem przestrzegania wymagań dotyczących znakowania, prezentacji i reklamy oraz obecności składników które nie powinny być stosowane w składzie suplementów diety, w tym zamieszczanych oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych.

Na terenie powiatu grajewskiego nie prowadzą działalności producenci powyższych grup środków spożywczych.

Działalność w zakresie wprowadzania do obrotu wyłącznie żywności prozdrowotnej prowadzi:

♦ **Punkt Sprzedaży „Testosterone.pl” w Grajewie, ul. Komunalna 8A**, który oprócz sprzedaży na miejscu prowadzi działalność wysyłkową, w tym za pośrednictwem witryny internetowej: www.testosterone.pl.

♦ **Sklep zielarsko-medyczny „Po zdrowie” w Grajewie ul. Wojska Polskiego 33A**, zakład zatwierdzony w 2023 roku w zakresie sprzedaży stacjonarnej i internetowej, sprzedaż internetowa za pośrednictwem strony internetowej Allegro.pl.

Działania kontrolne zaplanowano także w obiektach, w których wprowadzanie do obrotu omawianej grupy środków spożywczych nie stanowi głównej dziedziny działalności.

Łącznie działania kontrolne w ww. zakresie zaplanowano i przeprowadzono w 15 obiektach: w 7 sklepach spożywczo-przemysłowych, w tym 1 sklepiu szkolnym, 1 drogerii Rossmann, 6 aptekach i w punkcie sprzedaży „Testosterone.pl” podczas 15 urzędowych kontroli.

W ramach sprawowanego nadzoru oceniano następujące aspekty: prawidłowość oznakowania opakowań jednostkowych, prezentację i reklamę wprowadzanych produktów do obrotu pod kątem rzetelności zamieszczanych informacji określonych w szczególności przepisami ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia, rozporządzenia Nr 1169/2011 w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności, rozporządzenia Nr 1924/2006, rozporządzenia Komisji Nr 432/2012 z dnia 16.05.2012r. oraz rozporządzenia WE Nr 609/2013 z dnia 12.06.2013r. w sprawie żywności przeznaczonej dla niemowląt i małych dzieci (...), zgodność z przepisami rozporządzenia 953/2009 z sprawie substancji, które mogą być dodawane w szczególnych celach odżywczych do środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego z uwzględnieniem substancji zabronionych w sporcie wymienionych na „Liście substancji zabronionych w 2023r.”

Łącznie podczas działań kontrolnych ocenie poddano 39 partii produktów:

- 29 partii suplementów diety,
- 4 partie żywności dla określonych grup,
- 6 partii środków spożywczych wzbogacanych,
w tym oceniono zamieszczane w oznakowaniu oświadczenia:
- 2 oświadczenia żywieniowe (w 2 suplementach diety),
- 32 oświadczenia zdrowotne (30 w suplementach diety i 2 w środkach spożywczych wzbogacanych).

W 2023r. w ramach realizacji planu próbkobrania pobrano do badań laboratoryjnych, w tym oceny znakowania 17 próbek z omawianych grup środków spożywczych-próbek nie kwestionowano.

W 2023r. w ramach sprawowanego nadzoru przeprowadzono łącznie 17 kontroli interwencyjnych, w tym 1 kontrolę w aptece, 11 kontroli w punkcie sprzedaży „Testosterone.pl” i 5 kontroli w sklepie zielarsko-medycznym „Po zdrowie” .

Stwierdzone podczas kontroli nieprawidłowości dotyczyły:

- składu suplementu diety niezgodnego z przepisami prawa żywnościowego oraz niezgodnego z uchwałami Zespołu ds. Suplementów diety (przekroczone zawartości składników aktywnych).
- w ofercie suplementu diety na stronie internetowej stwierdzono rozbieżności dotyczące zalecanego spożycia produktu w stosunku do zaleceń producenta zamieszczonych na etykiecie.

Łącznie wydano 4 decyzje, w tym:

- 1 decyzję zakazującą wprowadzania do obrotu suplementów diety
- 3 decyzje rachunkowe oraz
- 1 wystąpienie wskazujące na konieczność podjęcia działań naprawczych.

Urzędowa kontrola żywności genetycznie zmodyfikowanej (GMO)

Celem prowadzonych działań kontrolnych była ocena przestrzegania rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1829/2003 i 1830/2003 przez podmioty prowadzące przedsiębiorstwa spożywcze.

Urzędowy nadzór w tym zakresie realizowany był poprzez:

- kontrole zakładów, w których w prowadzonym procesie technologicznym wykorzystywane są surowce potencjalnie zawierające lub składające się z organizmów zmodyfikowanych genetycznie lub też wyprodukowane z tych organizmów (zakłady produkcyjne wykorzystujące surowce sojowe, kukurydziane oraz ryżowe) – ocena znakowania i identyfikowalności,
- pobieranie próbek do badań laboratoryjnych w kierunku obecności materiału genetycznie zmodyfikowanego,
- kontrole obiektów detalicznego obrotu żywnością oferujących w sprzedaży żywność zawierającą lub potencjalnie zawierającą składniki zmodyfikowane genetycznie.

W ramach realizacji przedsięwzięcia w 2023 roku pracownicy PSSE w Grajewie skontrolowali 24 zakłady, w tym: 8 zakładów produkcji żywności, 6 zakładów żywienia otwartego, 10 obiektów obrotu żywnością.

W trakcie kontroli ocenie poddano łącznie 63 partie środków spożywczych, w tym:

- 21 partii środków spożywczych z udziałem soi
- 4 partie środków spożywczych z udziałem kukurydzy
- 18 partii preparatów używanych w produkcji piekarniczej, ciastkarskiej, lodów, koncentratów spożywczych, w tym polepszacze i preparaty enzymatyczne,
- 20 partii innych produktów mogących potencjalnie zawierać lub być wyprodukowanych z GMO

Na podstawie oceny surowców i wyrobów gotowych w zakładach produkcyjnych, informacji zawartych w oznakowaniu oraz dokumentacji towarzyszącej nie stwierdzano używania w produkcji składników zawierających lub składających się z GMO. Pochodzenie używanych surowców przedsiębiorcy potwierdzali stosowną dokumentacją deklarującą i potwierdzającą brak modyfikacji genetycznej.

Również w sprzedaży nie stwierdzano żywności, której oznakowanie wskazywałoby na akt wyprodukowania z genetycznie zmodyfikowanych składników.

Do badań laboratoryjnych w kierunku modyfikacji genetycznej pobrano 2 próbki środków spożywczych nieoznakowanych informacją o modyfikacji genetycznej. Próbek nie kwestionowano, wyniki badań nie wykazały obecności GMO.

Nadzór nad jakością zdrowotną produktów z importu wwożonych na teren powiatu grajewskiego.

W 2023 r. na terenie powiatu grajewskiego nie prowadzono granicznej kontroli sanitarnej partii wyrobu przeznaczonego do kontaktu z żywnością lub partii środka spożywczego/dozwolonej substancji dodatkowej/składnika żywności.

PPIS w Grajewie nie otrzymał informacji o wywozie produktów poza obszar UE.

W 2023r pracownicy sekcji uczestniczyli w szkoleniach zewnętrznych dotyczących systemu TRACES-NT organizowanych przez WSSE w Białymstoku.

Przekazywano meldunki do WSSE zgodnie z wyznaczonymi terminami.

Urzędowa kontrola w zakresie bezpieczeństwa żywności oraz sposobu i jakości żywienia w jednostkach systemu oświaty

W rejestrze zakładów podlegających urzędowej kontroli PIS w Grajewie figurowało 40 zakładów prowadzących działalność w jednostkach systemu oświaty-2 sklepiki szkolne, 1 zakład małej gastronomii w szkole, 23 stołówki szkolne, 11 stołówek w przedszkolach i 3 stołówki w bursach i internatach.

Z ww. grupy zakładów skontrolowano 31 zakładów (1 zakład małej gastronomii w szkole, 17 stołówek szkolnych, 10 stołówek w przedszkolach, 3 stołówki w bursach i internatach). Kontrole przeprowadzone w ww. obiektach obejmowały także kontrolę spełnienia wymagań przepisów *rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016r w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach*. Wyniki kontroli wykazały, że asortyment produktów wykorzystywanych do przyrządzanych posiłków i oferowany do sprzedaży jest zgodny z ww. rozporządzeniem.

Łącznie przeprowadzono 34 kontrole. Podczas kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości stanowiących naruszenie przepisów prawa. W bloku żywienia w internacie stwierdzono niezgodność z zasadami GHP/GMP dotyczącą zbyt długiego czasu przechowywania posiłków obiadowych w bemarach. Wystosowano wystąpienie wskazujące na konieczność usunięcia ww. niezgodności. Placówka podjęła działania naprawcze, potrawy są przechowywane w bemarze w czasie zgodnym z zasadami GHP/GMP

Działalność administracyjna i represyjna będąca wynikiem urzędowych kontroli żywności na przestrzeni lat 2018-2023

Rok	Ilość obiektów ewidencji	Ilość przeprowadzonych kontroli	Ilość wydanych decyzji	Ilość mandatów	Suma mandatów
2018	515	382	181	26	3950
2019	490	373	186	23	3850
2020	490	342	89	9	1150
2021	489	239	85	18	3850

2022	453	314	111	18	3650
2023	445	364	76	15	2800

Współpraca i współdziałanie z innymi organami kontrolnymi

-Współpraca z Inspekcją Weterynaryjną

Współpraca obu inspekcji w 2023r. przebiegała zgodnie z zapisami porozumienia o współpracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej i Inspekcji Weterynaryjnej na terenie powiatu grajewskiego oraz przy pełnym respektowaniu obowiązujących przepisów prawa i obejmowała zakres zagadnień wynikających z funkcjonowania obu inspekcji.

Głównym celem współpracy było podejmowanie efektywnych i skutecznych działań mających zapewnić bezpieczeństwo żywności produkowanej i wprowadzanej do obrotu na terenie powiatu grajewskiego.

Powyższe realizowano między innymi poprzez:

- aktualizację list zakładów wymaganych zapisami zawartego porozumienia,
- przeprowadzanie planowanych kontroli w zakładach wytypowanych do wspólnego nadzoru według ustalonego planu,
- podejmowanie wspólnych działań celem oszacowania zagrożenia bezpieczeństwa produktów żywnościowych pochodzenia zwierzęcego w ramach funkcjonowania systemu RASFF,
- wzajemne przekazywanie informacji i materiałów, o stwierdzonych naruszeniach przepisów prawa żywnościowego przez podmioty żywności i żywienia funkcjonujące na terenie województwa podlaskiego, jak również o wynikach badań laboratoryjnych środków spożywczych,
- zaplanowanie wspólnych szkoleń, narad i spotkań roboczych.

Pod wspólnym nadzorem obu inspekcji znajdują się dwa zakłady tj. :

- INTERMARCHE Sklep spożywczo-przemysłowy Koszarówka, ul. Białostocka 4, 19-200 Grajewo oraz zakład żywienia zbiorowego otwartego: „Pałac Biebrzański” , ul. Sportowa, 19-213 Radziłów – właściciel Krzysztof Danielewski Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe DANIELEWSKI ul. Łomżyńska 1, 19-213 Radziłów.

Ogółem w 2023r. w ramach współpracy z Inspekcją Weterynaryjną, przedstawiciele obu służb przeprowadzili wspólnie kontrolę urzędową w Sklepie Intermarche w Koszarówce. Innych wspólnych kontroli nie przeprowadzano.

W 2023 roku współpraca Państwowej Inspekcji Sanitarnej z Inspekcją Weterynaryjną na terenie powiatu grajewskiego układała się w sposób prawidłowy, zgodnie z zapisami zawartego porozumienia ramowego z dnia 15.11.2018r. o współpracy obu inspekcji. Ze względu na bezpieczeństwo żywności oraz zdrowie konsumentów istnieje potrzeba kontynuowania wspólnych działań również w 2024 roku.

-Współpraca Państwowej Inspekcji Sanitarnej z Inspekcją Farmaceutyczną

W 2023r. pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej pow. grajewskiego przeprowadzili bez udziału Inspekcji Farmaceutycznej 9 kontroli w 7 aptekach.

W trakcie ww. kontroli oceniono 35 partii suplementów diety, nieprawidłowości nie stwierdzono, pobrano do badań laboratoryjnych 5 próbek suplementów diety, 1 próbkę żywności specjalnego przeznaczenia oraz 1 próbkę żywności do początkowego żywienia. Prób nie kwestionowano.

W 2024r. współpraca z Inspekcją Farmaceutyczną zostanie podjęta w przypadku zaistnienia okoliczności wymagających wsparcia.

-Współpraca Państwowej Inspekcji Sanitarnej z Inspekcją Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz Inspekcją Ochrony Środowiska

Współpraca ww. służb kontrolnych opierała się na zapisach obowiązujących aktów prawnych oraz postanowieniach porozumień zawartych na szczeblu wojewódzkim.

W 2023r. przeprowadzono jedną wspólną kontrolę z przedstawicielem PIORiN (a także IOŚ) w Grajewie. W ramach *Planu działania na 2023r. w obszarze produkcji pierwotnej produktów pochodzenia roślinnego* realizowanego na mocy porozumienia zawartego pomiędzy GIS, GIORIN, GIJHARS oraz GIOŚ wytypowano jeden podmiot RHD zajmujący się produkcją i sprzedażą malin. Kontrola nie wykazała nieprawidłowości, w związku z powyższym informacji do innych inspekcji o nieprawidłowościach nie przekazywano, próbek nie pobierano. Nie otrzymano również informacji o nieprawidłowościach od innych inspekcji kontrolujących podmiot.

Z uwagi na fakt, iż współdziałanie obu służb ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa żywności, a tym samym ochronę zdrowia konsumentów, w przypadku zaistnienia sytuacji wymagających wspólnych przedsięwzięć, należy ją kontynuować również w roku 2024r.

Współpraca Państwowej Inspekcji Sanitarnej z Policją

W 2023r. organy urzędowej kontroli żywności powiatu grajewskiego w obecności przedstawicieli Policji przeprowadziły jedną kontrolę w związku z zimowym wypoczynkiem w ośrodku wypoczynkowym. Nieprawidłowości nie stwierdzono.

Podsumowując wyniki wspólnych działań należy stwierdzić, iż dalsza współpraca w przypadku zaistnienia okoliczności wymagających wsparcia Policji będzie kontynuowana w 2024r.

Kontynuowanie sprawnej i konstruktywnej współpracy z innymi organami urzędowej kontroli

W 2023r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Grajewie nie podjął współpracy z:

- Krajową Administracją Skarbową,
- Inspekcją Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych,

Nie wystąpiły sytuacje wymagające wspólnych działań z powyższymi inspekcjami i służbami

Działalność edukacyjno – informacyjna

W roku 2023 przeprowadzono działania edukacyjno-informacyjne skierowane do mieszkańców powiatu grajewskiego, w szczególności do osób planujących żywienie w placówkach żywienia zbiorowego typu zamkniętego. Powyższe działania miały na celu zwiększenie bezpieczeństwa żywności oraz kształtowanie prozdrowotnych postaw i zachowań wśród dzieci i młodzieży. Upowszechniano zagadnienia związane z bezpieczeństwem żywności.

Działania na terenie powiatu podejmowane były:

- podczas kontroli zakładów żywienia zbiorowego zamkniętego, w szczególności szkół i przedszkoli oraz zakładów żywienia zbiorowego otwartego, w których przygotowywano posiłki w ramach świadczonych usług cateringowych placówkom oświatowym; podczas kontroli udzielano instruktażu z zakresu zasad racjonalnego żywienia oraz porad i wskazówek dotyczących zasad prawidłowego układania jadłospisu osobom odpowiadającym za żywienie, a także przygotowującym posiłki,
- jako rozpowszechnianie informacji na temat obowiązków oraz wymagań koniecznych do zapewnienia bezpieczeństwa żywności podmiotom podejmującym oraz prowadzącym działalność gospodarczą w sektorze żywnościowym, w tym w zakresie dostaw bezpośrednich,
- w trakcie kontroli zakładów oraz w siedzibie PSSE zainteresowanym przedsiębiorcom udzielano informacji w zakresie wdrażania systemów jakości oraz polecano przewodniki zatwierdzone przez GIS, strony internetowe pomocne przy wdrażaniu systemów bezpieczeństwa żywności,
- przeprowadzono warsztaty informacyjno-edukacyjne z uczniami Zespołu Szkół im. Bolesława Podedwornego w Nieckowie dotyczące bezpiecznej żywności, znakowania żywności, a także poruszono temat dotyczący napojów energetyzujących oraz aktualnych przepisów dotyczących wymienionych napojów,
- przed sezonem grzybowym na stronie stacji zamieszczono informację przypominającą zasady zbierania grzybów i ich przechowywania

Ponadto prowadzono działania edukacyjno – informacyjne związane z kryzysem migracyjnym ludności z Ukrainy poprzez upowszechnianie w miejscach pobytu uchodźców z Ukrainy (obiektów obrotu, zakładów żywienia) ulotek i plakatów edukacyjnych dotyczących zasad higieny, racjonalnego odżywiania i warunków higieny prowadzenia działalności gospodarczej i żywienia oraz profilaktyki chorób zakaźnych, w tym szczepień ochronnych.

Wnioski

1. W roku 2023 stan techniczno- sanitarny skontrolowanych zakładów, które zostały ocenione w oparciu o kryteria ujęte w arkuszu oceny zakładu w większości grup obiektów nie uległ pogorszeniu w stosunku do roku poprzedniego, podobnie jak w roku 2022 nie stwierdzono zakładów niezgodnych, jednak w dalszym ciągu stwierdza się nieprawidłowości. W związku z powyższym konieczna jest kontynuacja działań mających na celu mobilizację przedsiębiorców

do poprawy sytuacji w powyższym zakresie, a także konsekwentne egzekwowanie od przedsiębiorców nakładanych obowiązków prawa żywnościowego.

2. W stosunku do roku 2022 zwiększył się odsetek próbek kwestionowanych. Kwestionowane próbki pobrane były w zakładzie zbiorowego oraz zakładzie obrotu.

3. W porównaniu do roku 2022 nie stwierdzono istotnych zmian odnośnie wdrożenia systemu GHP/GMP i HACCP, tym niemniej występują zakłady, w których nie wdrożono systemów. W związku z powyższym konieczne są dalsze działania w kierunku mobilizowania przedsiębiorców do wdrażania systemów GHP/GMP i HACCP.

4. W roku 2023 nie stwierdzono istotnych zmian jakości żywienia w placówkach zlokalizowanych na terenie powiatu grajewskiego. Jednak mając na uwadze znaczenie prawidłowego żywienia dla zdrowia należy kontynuować działania w wyżej wymienionym zakresie.

EPIDEMIOLOGIA

Ocena podmiotów wykonujących działalność leczniczą w zakresie stanu sanitarno-technicznego, przestrzegania reżimu p/epidemicznego, wykonawstwa szczepień ochronnych i zapobiegania chorobom zakaźnym.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Grajewie sprawuje bieżący nadzór sanitarny nad podmiotami wykonującymi działalność leczniczą na terenie powiatu grajewskiego. W 2023 roku pełniono nadzór nad **41** placówkami, w tym:

Działalność lecznicza wykonywana przez podmioty lecznicze:

- przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie, ambulatoria – **15**
- Szpital Ogólny w Grajewie – **1**
- Zakład Opiekuńczo – Leczniczy w Szczuczynie - **1**
- zakłady rehabilitacji leczniczej – **2**
- inne zakłady opieki zdrowotnej - **2**

Działalność lecznicza wykonywana przez praktykę zawodową:

- indywidualne praktyki lekarskie ogółem - **14,**
- w tym indywidualne praktyki lekarzy dentyków – **9,**
- indywidualne specjalistyczne praktyki lekarskie ogółem – **5,**
- w tym indywidualne specjalistyczne praktyki lekarzy dentyków – **1,**
- indywidualne specjalistyczne praktyki pielęgniarek – **1.**

Podmioty lecznicze oceniane były w zakresie stanu sanitarno-technicznego, przestrzegania reżimu p/epidemicznego, w tym prawidłowości prowadzonych procesów dezynfekcji, sterylizacji i postępowania z odpadami medycznymi .

W 2023 roku pracownicy Sekcji Epidemiologii Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Grajewie przeprowadzili 54 kontrole sanitarne w podmiotach wykonujących działalność leczniczą. Ogółem wydano 2 decyzje merytoryczne. Jedna decyzja dotyczyła przedłużenia terminu wykonania zaleceń pokontrolnych, druga decyzja dotyczyła uzupełnienia kwalifikacji oraz dokumentacji z zakresu zakażeń szpitalnych w Szpitalu Ogólnym im. dr Witolda Gineła w Grajewie. Stan sanitarno-techniczny pomieszczeń i urządzeń wykorzystywanych do udzielania świadczeń zdrowotnych przez podmioty wykonujące działalność leczniczą należy określić jako dobry.

Na dzień 31.12.2023 r. w Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Grajewie zarejestrowanych było **24** autoklawy, w tym:

13 – znajdowało się w podmiotach leczniczych, a **11** - w praktykach zawodowych. W trakcie przeprowadzanych kontroli stwierdzono, że procesy dezynfekcyjne wraz ze sterylizacją prowadzone są skutecznie, zgodnie z aktualnymi wytycznymi oraz wewnętrznymi opracowanymi procedurami. Dokumentacja z powyższego zakresu jest archiwizowana zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi, ponadto jest kompletna we wszystkich placówkach.

Podmioty, które nie wykonują sterylizacji we własnym zakresie zawarły umowy z placówkami posiadającymi system zarządzania jakością ISO.

We wszystkich podmiotach wykonujących działalność leczniczą przestrzegane są procedury sanitarne dotyczące postępowania ze sprzętem medycznym i materiałami sterylnymi. W placówkach stosowane są właściwe opakowania sterylizacyjne, kontrolowane i zachowane są odpowiednie warunki oraz daty przechowywania sprzętu i materiałów sterylnych.

Gospodarka odpadami medycznymi prowadzona jest prawidłowo w miejscu ich wytwarzania i składowania. Wszystkie placówki, w których wytwarzane są odpady medyczne mają wydzielone pomieszczenia i urządzenia do składowania odpadów, stosują prawidłowe pojemniki na odpady medyczne o ostrych końcówkach oraz posiadają podpisane umowy terminowe z firmami świadczącymi usługi w zakresie odbioru i przekazywania odpadów do utylizacji.

Choroby zakaźne

Na terenie powiatu grajewskiego sytuacja epidemiologiczna w zakresie chorób zakaźnych w 2023r. była dynamiczna. Największy wzrost zachorowań odnotowuje się w przypadku grypy w roku 2023 – ogółem 3.167 zakażonych, w stosunku do roku 2022 liczba zachorowań wzrosła o 2.222 zakażeń.

W przypadku zakażenia SARS-CoV-2 wystąpiły 194 przypadki zachorowań w ciągu roku jest to o 938 zachorowań mniej niż w roku 2022. Największą ilość zachorowań na Covid-19 odnotowano w IV kwartale - 96 zakażeń (ilość zachorowań w II kwartale – 10, w III kwartale – 12.)

W występowaniu niektórych chorób takich jak: wirusowe zakażenie jelitowe obserwujemy znaczny spadek w porównaniu do poprzedniego roku. Rotawirusy ilość zachorowań w roku 2022 -120, w roku 2023 – 2; Norowirusy – ilość zachorowań w roku 2022 -29, w roku 2023 - 9 Adenowirusy – ilość zachorowań w roku 2022 -16 w roku 2023 -4.

W przypadku zachorowań na ospę wietrzną odnotowuje się znaczny wzrost liczby zachorowań tj.81 zakażeń więcej w stosunku do roku 2022. Zachorowania na boreliozę utrzymują się na tym samym poziomie w 2022 i 2023 roku.

W 2023 roku do Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Grajewie zostało zgłoszono ogółem 516 zachorowań, przeprowadzono 282 wywiady epidemiologiczne i pobrano 28 próbek od nosicieli pałeczek Salmonella.

SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA Z TERENU POWIATOWEJ STACJI SANITARNO -EPIDEMIOLOGICZNEJ W GRAJEWIE ZA 2023 r.

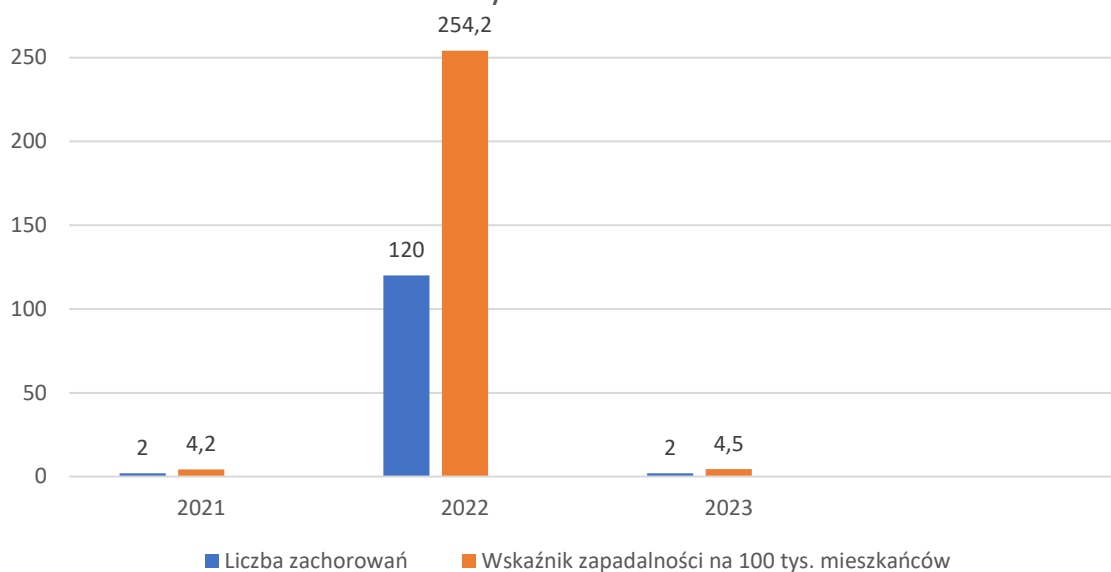
Lp	Jednostka chorobowa	Zachorowania	Wskaźnik zapadalności
1.	Salmonellozy zatrucia pokarmowe	9	20,1
2.	Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez E. coli biegunkotwórczą	4	8,9
3.	Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez Clostridium difficile	30	67,0
4.	Wirusowe zakażenia jelitowe wywołane przez rotawirusy	2	4,5
5.	Wirusowe zakażenia jelitowe wywołane przez norowirusy	9	20,1
6.	Wirusowe zakażenia jelitowe inne określone (adenowirusy)	4	8,9
7.	Wirusowe zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2	9	20,1
8.	Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu	3	6,7
9.	Płonica (szkarlatyna)	42	93,9

10.	Choroba meningokowa inwazyjna	1	2,2
11.	Borelioza z Lyme ogółem	1	2,2
12.	Styczność i narażenie na wściekliznę/potrzeba szczepień	16	35,7
13.	Kleszczowe zapalenie mózgu	2	4,5
14.	Wirusowe zapalenie opon mózgowych enterowirusowe	1	2,2
15.	Wirusowe zapalenie wątroby typu B- przewlekłe i BNO	2	4,5
16.	Wirusowe zapalenie wątroby typu C- przewlekłe i BNO	1	2,2
17.	Świnka (nagminne zapalenie przyusznic)	2	4,5
18.	Bąblowica	1	2,2
19.	Zakażenia SARS-CoV-2 (COVID-19)- przypadki potwierdzone	194	433,8
20.	Grypa potwierdzona wynikiem szybkiego testu antygenowego	57	127,4
21.	Grypa ogółem	3.167	7081,2

1. Zachorowalność na Wirusowe zakażenia jelitowe - Rotawirusy w latach 2021/ 2023

	Liczba zachorowań	Wskaźnik zapadalności na 100 tys. mieszkańców
2021	2	4,2
2022	120	254,2
2023	2	4,5

Zachorowalność na wirusowe zakażenia jelitowe - Rotawirusy w latach 2021-2023

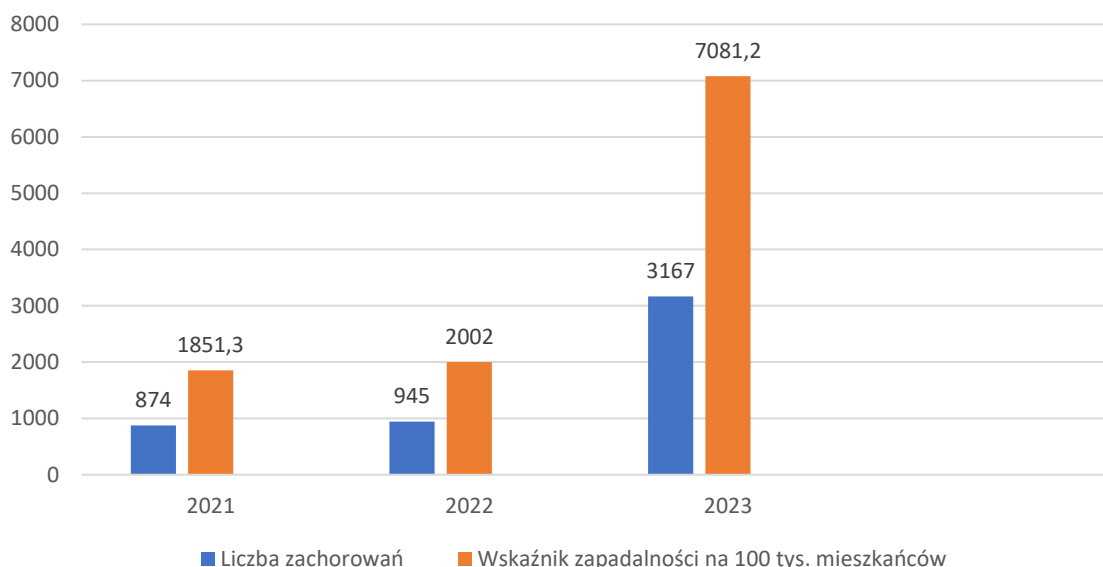

W 2023 roku odnotowano znaczny spadek zachorowań w kierunku wirusowych zakażeń jelitowych w porównaniu do roku ubiegłego.

2.Zachorowalność na grypę w latach 2021/2023

Rok	Liczba zachorowań	Wskaźnik zapadalności na 100 tys. mieszkańców
2021	874	1851,3
2022	945	2002
2023	3 167	7081,2

Zachorowalność na gripę w latach 2021-2023

Na podstawie przedstawionego wykresu możemy stwierdzić, iż w 2023r. wystąpił znaczny wzrost zachorowań na gripę, wzmożoną zachorowalność odnotowano w okresie od stycznia do marca- 2.385 zachorowań. W ciągu całego roku nie zarejestrowano zachorowania na gripę wywołaną wirusem AH1N1.

Od 01.01.2023r. do 31.03.2023r. zarejestrowano **łącznie 2.385** zachorowań na gripę w poszczególnych grupach wiekowych:

- 0-4 r.ż. – 387 osób
- 5-14 r.ż. – 949 osób
- 15 -64 r.ż. - 938 osób
- powyżej 65 r.ż. – 111 osób,

nie zarejestrowano zachorowań na gripę wywołaną wirusem AH1N1.

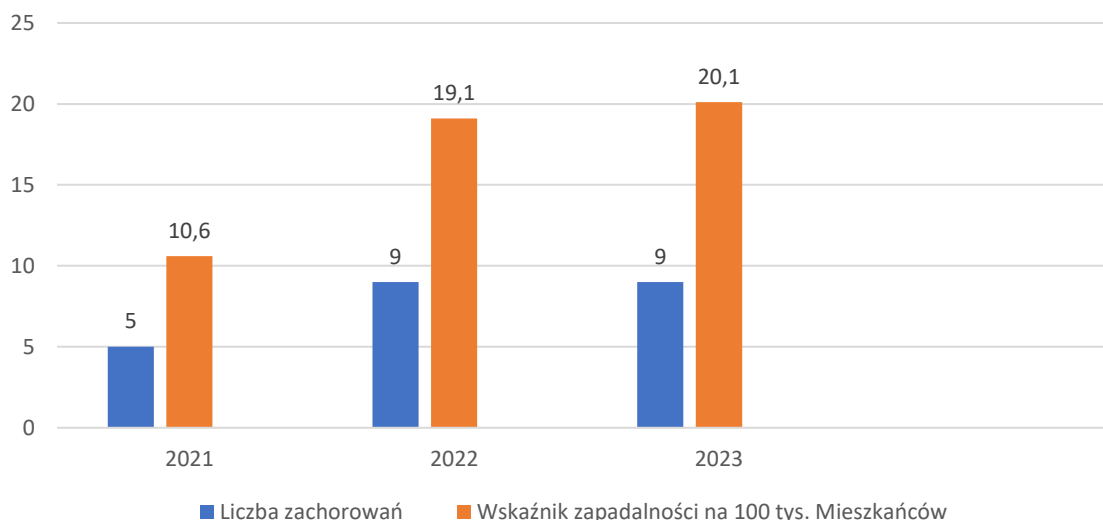
Według MZ - 54 sprawozdania rocznego ze szczepień ochronnych za rok 2023 na terenie powiatu grajewskiego zaszczepiło się p/grypie sezonowej 886 osób, w różnych przedziałach wiekowych.

3. Zachorowalność na Salmonellozy – zatrucia pokarmowe w latach 2021/ 2023

Rok	Liczba zachorowań	Wskaźnik zapadalności na 100 tys. mieszkańców
2021	5	10,6

2022	9	19,1
2023	9	20,1

Zachorowalność na salmonellozy - zatrucia pokarmowe w latach 2021-2023

Na przestrzeni 3 lat obserwuje się stabilną sytuację zachorowań na zakażenia wywołane pałeczkami Salmonella; ilość zachorowań w 2022r. jest taka sama jak w roku 2023, wiek osób zakażonych waha się od 2-go roku do 69 roku życia. Wśród tych zachorowań nie wystąpiły rodzinne ani zbiorowe ogniska zatruc pokarmowych.

Wykonawstwo obowiązkowych szczepień ochronnych

Na terenie powiatu grajewskiego znajduje się 18 punktów szczepień. W 2023 roku z zakresu szczepień ochronnych przeprowadzono ogółem 14 kontroli. Szczepienia realizowane były zgodnie z obowiązującym Programem Szczepień Ochronnych. Stan zaszczepienia przeciwko poszczególnym chorobom zakaźnym przedstawiono poniżej wg danych uzyskanych od świadczeniodawców zgodnie z Mz-54 tj. rocznymi sprawozdaniami ze szczepień ochronnych za 2022 i 2023 rok.

Jednostka chorobowa i grupa wiekowa dzieci i młodzieży poddanych szczepieniu	Wyniki procentowe zaszczepialności w 2022 r.	Wyniki procentowe zaszczepialności w 2023 r.
Gruźlica noworodki	94,4%	95,3%
Rotawirusy w 1 r.ż.	56,6%	58,1%
Błonica, tężec w 2 r.ż.	94,5%	94,4%
Streptococcus Pneumoniae w 2 r.ż.	94,2%	94,0%

Błonica, tężec w 6 r.ż.	78,0%	77,9%
Błonica, tężec w 14 r.ż.	92,3%	93,5%
Błonica, tężec w 19 r. ż.	91,2%	91,5%
Krztusiec w 2 r.ż.	94,5%	94,4%
Krztusiec w 6 r.ż.	78,0%	77,9%
Krztusiec w 14 r.ż.	92,3%	93,5%
Odra, świnka, różyczka w 2 r.ż.	74,9%	74,4%
Odra, świnka, różyczka w 6 r.ż.	75,6%	77,6%
Poliomyelitis w 2 r.ż.	94,5%	94,4%
Poliomyelitis w 6 r.ż.	78,0%	77,9%
WZW typu B w 2 r.ż.	97,0%	81,4%
Haemophilus influenzae typu B w 2 r.ż.	94,5%	94,4%

Sprawozdanie opisowe z działalności Higieny Komunalnej za 2023 rok w Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Grajewie

Wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę oraz indywidualne urządzenia wodociągowe

W roku 2023 Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Grajewie obejmował nadzorem 14 wodociągów. W ramach monitoringu jakości wody do spożycia skontrolowano 14 wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę. Prowadzono monitoring parametrów grupy A i monitoring parametrów grupy B w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego, a także w ramach kontroli wewnętrznej sprawowanej przez administratorów. Próby wody do badań laboratoryjnych pobierano zgodnie z ustalonym harmonogramem na rok 2023 w wyznaczonych punktach poboru (punktach zgodności). W ramach prowadzonego monitoringu jakości wody dokonywane były pobory próbek wody do badania z urządzeń wodociągowych, z częstotliwością uzależnioną od wielkości wodociągu (tj. produkcji wody i ilości odbiorców).

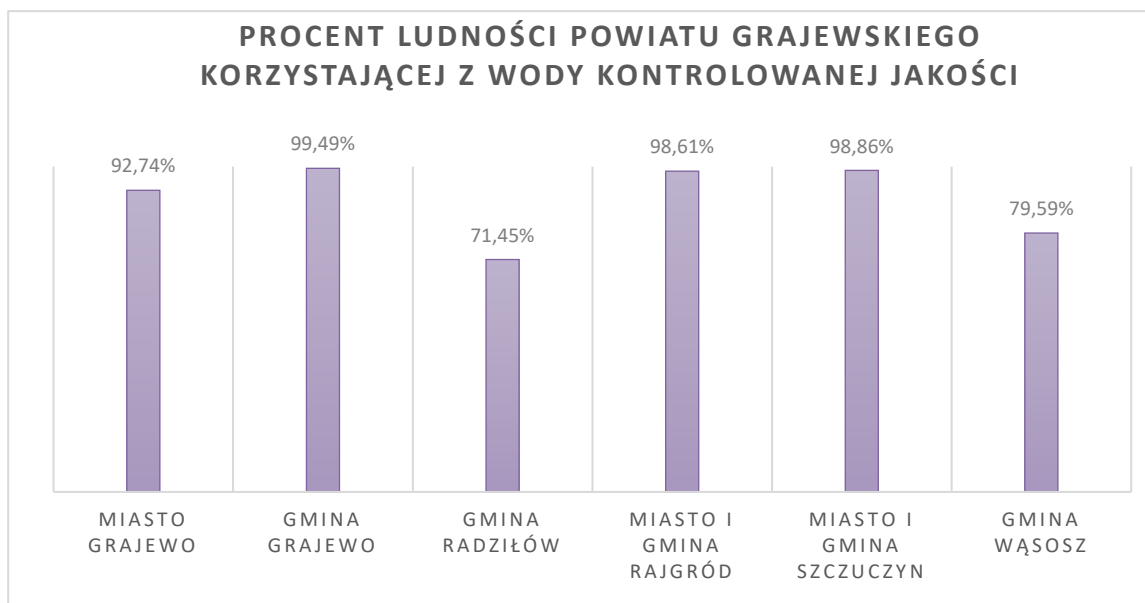
Ocena jakości wody przeznaczanej do spożycia przez ludzi w 2023r.

		Liczba urządzeń dostarczających wodę					Liczba ludności zaopatrywanej w wodę (w tys.)		
		według ewidencji w danym roku	w tym skontrolowanych	odpowiadającą wymaganiom	nieodpowiadającą wymaganiom mikrobiologicznym	nieodpowiadającą wymaganiom fizykochemicznym	zaopatrywanej w wodę odpowiadającą wymaganiom	objętej brakiem przydatności wody w zakresie wymagań mikrobiologicznych	zaopatrywanej w wodę nieodpowiadającą wymaganiom fizykochemicznym
Wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę o produkcji [m3/d]	101 - 1000	13	13	13	0	0	21,705	0	0
	1001 - 10000	1	1	1	0	0	19,557	0	0
Inne podmioty zaopatrujące w wodę		8	8	8	0	0	0,054	0	0

W celu określenia czy spożywana woda jest czysta i bezpieczna dla zdrowia ludzkiego, Inspekcja Sanitarna systematycznie w oparciu o sprawozdania z badań jakości wody do spożycia dokonywała jej oceny w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego na podstawie ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczanej do spożycia przez ludzi (Dz.U. z 2017r. poz. 2294). Jakość wody z wodociągów publicznych zaopatrujących mieszkańców powiatu grajewskiego odpowiadała wymaganiom określonym w w/w rozporządzeniu.

W 2023 roku powiat grajewski zamieszkiwało 44724 osoby, spośród których 41316 osób spożywało wodę o kontrolowanej jakości, co stanowi 92,37% ogólnej liczby mieszkańców.

W ramach bieżącego nadzoru sanitarnego zaplanowano pobór **16 prób** w ramach monitoringu parametrów grupy A oraz **7 prób** w ramach monitoringu parametrów grupy B. Wszystkie zaplanowane próby zostały pobrane. Dodatkowo pracownicy pobrali **9 prób** w ramach kontroli sprawdzających.

Ponadto administratorzy wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę, realizując kontrolę wewnętrzną pobrali **66 prób** wody przeznaczonej do spożycia w ramach monitoringu parametrów grupy A i **15 prób** wody w ramach monitoringu parametrów grupy B.

We wszystkich obiektach przeprowadzono kontrole kompleksowe tj. **14 kontroli**.

Analiza poszczególnych parametrów i wskaźników wykazała, że wśród przyczyn kwestionowania jakości wody wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę do spożycia były przekroczenia w zakresie parametrów: bakterie grupy coli – w 2 wodociągach, ogólna liczba mikroorganizmów – w 1 wodociągu, azotany – w 1 wodociągu, mangan – w 1 wodociągu oraz mętność – w 2 wodociągach.

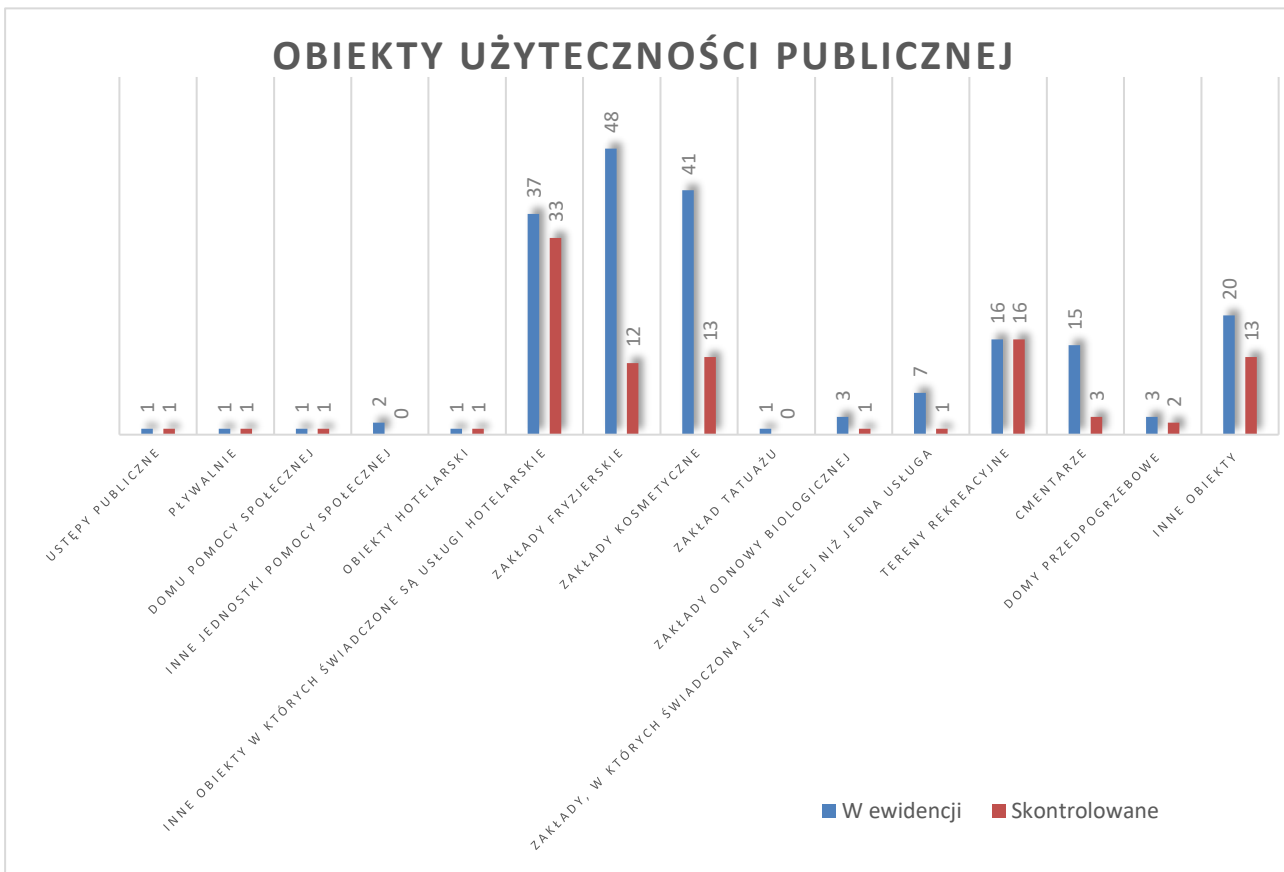
Administratorzy wodociągów niezwłocznie wdrożyli działania naprawcze, a kontrole urzędowe potwierdziły ich skuteczność.

W 2023r. wydano **28** ocen okresowych o jakości wody przeznaczonej do spożycia, **89** ocen bieżących o jakości wody przeznaczonej do spożycia i **6** ocen obszarowych rocznych o jakości wody przeznaczonej do spożycia.

W 2023r. pod nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Grajewie było również **9** indywidualnych ujęć wody (5 wodociągów zaopatrujących obiekty wypoczynkowe, 3 wodociągi zaopatrujące zakłady produkcyjne, 1 wodociąg zaopatrujący budynek użyteczności publicznej oraz część

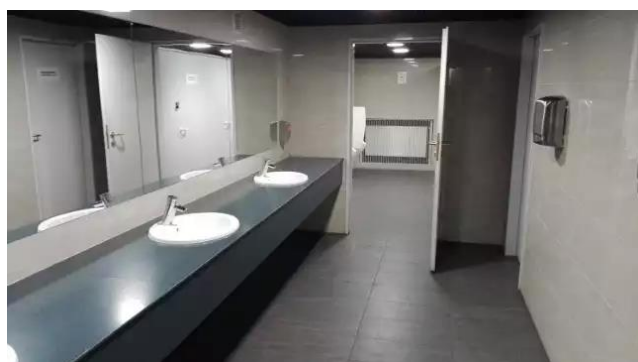

W ewidencji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Grajewie znajdowało się **221** obiektów pełniących funkcję użyteczności publicznej. Spośród ogólnej liczby obiektów objętych ewidencją w 2023 roku, skontrolowano 118 obiektów, 1 obiekt świadczący usługi hotelarskie oceniono jako zły pod względem higieniczno-sanitarnym i technicznym.

Ustęp publiczny

Pod nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Grajewie w 2023r. znajdował się **1** ustęp publiczny (stały, całoroczny). Toalety podłączone są do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. W pomieszczeniach zamontowana jest wentylacja grawitacyjna oraz wentylacja mechaniczna, włączana automatycznie.

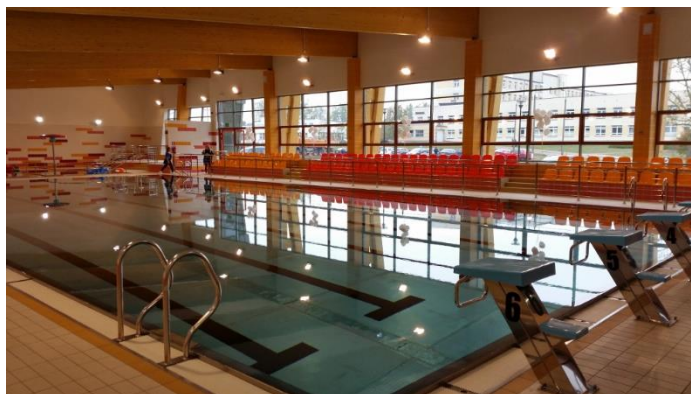

Toalety wyposażone są w niezbędny sprzęt i środki do utrzymania ich w czystości oraz środki higieny. W skontrolowanym obiekcie obowiązywał zakaz palenia tytoniu oraz e-papierosów. Skontrolowane pomieszczenia, urządzenia i elementy wyposażenia toalet utrzymane były w dobrym stanie sanitarno-porządkowym i dobrym stanie sanitarno-technicznym. Przeprowadzona kontrola nie wykazała uchybień.

Pływalnie kryte

Na terenie powiatu w roku 2023 znajdowała się **1** pływalnia: Pływalnia Miejska w Grajewie.

Nadzór obejmował sprawowanie kontroli nad jakością wody w nieckach basenowych oraz nad warunkami higienicznymi pomieszczeń wchodzących w skład obiektu: poczekalnie, szatnie, pomieszczenia sanitarne i natryski,

halę basenową, grotę solną oraz strefę saun. Oceniając pływalnię uwzględniano także sposób uzdatniania wody basenowej, jej dezynfekcję, postępowanie z odpadami komunalnymi a także sposób postępowania ze sprzętem myjącym i środkami czystości. Wszystkie objęte nadzorem pomieszczenia we wskazanym obiekcie utrzymane były w dobrym stanie sanitarno-porządkowym oraz technicznym. Woda na pływalni podlegała stałej kontroli. Monitorowanie jakości wody w pływalniach prowadzono w oparciu o Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015r. w sprawie wymagań jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz.U. z 2015r. poz. 2016 z późn.zm.). Z Pływalni Miejskiej w Grajewie w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego pobrano **6 prób** wody do badań laboratoryjnych. Badania nie wykazały przekroczeń.

W ramach kontroli wewnętrznej zarządca pływalni dwa razy w miesiącu pobierał wodę do badań laboratoryjnych (łącznie **144 próby** wody). Przeprowadzane badania nie wykazały przekroczeń.

Kąpieliska i miejsca wykorzystywane do kąpieli

Na terenie powiatu grajewskiego w 2023r. nie utworzono kąpielisk. W okresie wakacyjnym zorganizowane były miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli zlokalizowane przy:

- ✓ Ośrodka - WOPR w Tamie k/Rajgrodu - czynne w terminie 04.07-23.07,
- ✓ Ośrodka – Energetyk w Rajgrodzie - czynne w terminie 24.06-14.07.

Na podstawie sprawozdań z badań laboratoryjnych wykonanych w ramach kontroli wewnętrznej przez organizatorów miejsc Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Grajewie orzekł przydatność wody do kąpieli i wydał 3 bieżące oceny jakości wody w miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpieli. Dokonane kontrole nie wykazały nieprawidłowości.

Domy pomocy społecznej oraz inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej

Pod nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Grajewie w 2023r. znajdowały się **3** obiekty pomocy społecznej (**1** Dom Pomocy Społecznej, **1** Środowiskowy Dom Samopomocy, **1** Dom Dziennego Pobytu - Klub Seniora).

Obiekty hotelarskie i inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie

Zakres kontroli obiektów hotelarskich obejmował:

- ✓ zaopatrzenie w bieżącą wodę ciepłą i zimną,
- ✓ gospodarkę ściekową i odpadami,
- ✓ zapewnienie instalacji wentylacyjnej i klimatyzacji,
- ✓ postępowanie z bielizną czystą i brudną,
- ✓ procedury utrzymania czystości, środki czystości i preparaty dezynfekcyjne.

Ponadto zwracano uwagę na właściwy stan sanitarno - techniczny obiektów oraz przestrzegania zapisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu.

W ewidencji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Grajewie w 2023r. był **1** Pensjonat „Raj” w Rajgrodzie. Przeprowadzona kontrola kompleksowa nie wykazała uchybień. Ponadto w ewidencji było **37** obiektów świadczących usługi noclegowe (w tym 8 ośrodków wczasowych, 21 pokoi noclegowych, 8 gospodarstw agroturystycznych). Dokonano **33** kontroli:

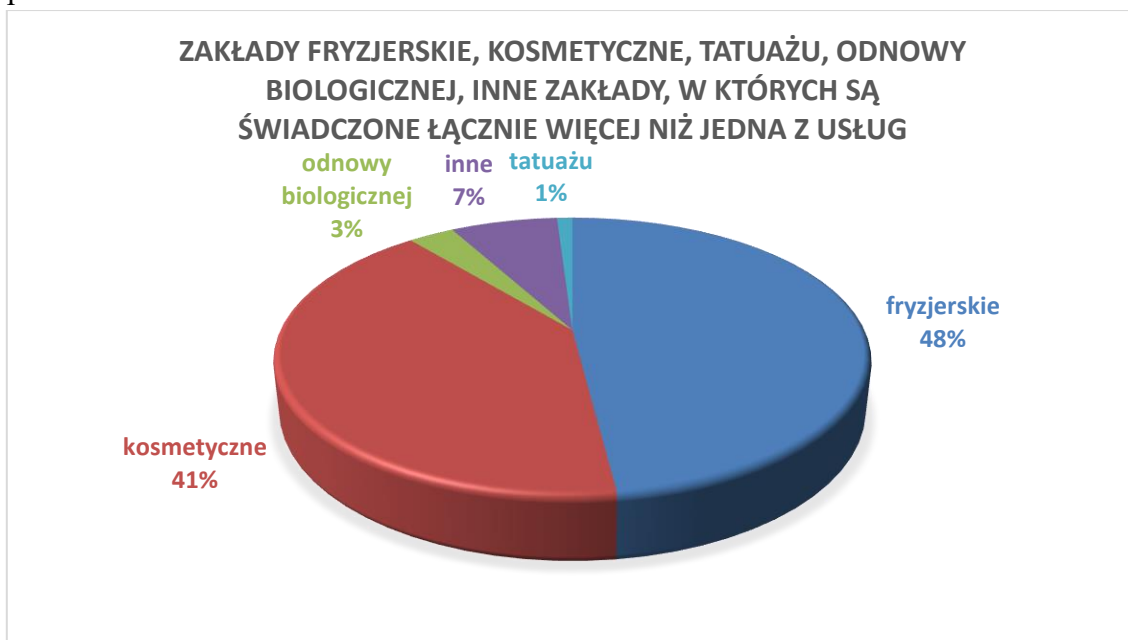
- **5** kontroli kompleksowych **ośrodków wczasowych**. Stan sanitarno – techniczny w **4** skontrolowanych obiektach był dobry, natomiast w **1** obiekcie był zły. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły stanu sanitarno – technicznego sufitów, ścian, podłóg, wykładzin, łóżek, drzwi oraz stelaży i drzwi kabin prysznicowych w łazienkach.
- **22** kontroli kompleksowych **pokoi noclegowych** – uchybień nie stwierdzono
- **6** kontroli kompleksowych **gospodarstw agroturystycznych** – uchybień nie stwierdzono.

Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu, odnowy biologicznej i inne, w których są świadczone łącznie więcej niż jedna z ww. usług

W ewidencji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Grajewie w roku 2023 ujęto **100** obiektów świadczących usługi, tj.: **48** zakładów fryzjerskich, **41** zakładów kosmetycznych, **1** zakład tatuażu, **3** zakłady odnowy biologicznej, **7** obiektów świadczących łącznie więcej niż jedną z ww. usług. W 2023 roku przeprowadzono **27** kontroli obiektów będących pod nadzorem.

Obiekty w tej grupie charakteryzowały się dużym zróżnicowaniem - od niewielkich zakładów obsługiwanych przez jedną osobę do zakładów średniej wielkości zatrudniających kilka osób. Według kategorii wykonywanych usług największy udział obiektów w tej grupie stanowią zakłady fryzjerskie - 48%, następnie zakłady kosmetyczne - 41%, kolejno zakłady świadczące łącznie więcej niż jedną z usług fryzjerskich, kosmetycznych, tatuażu i odnowy biologicznej (tzw. inne) - 7%. Najmniej spośród wyżej wymienionych grup stanowiły zakłady odnowy biologicznej - 3% oraz zakład tatuażu - 1%. W żadnym z obiektów nie stwierdzono nieprawidłowości.

Podczas przeprowadzanych kontroli obiektów, głównie zakładów kosmetycznych, szczególną uwagę zwracano na właściwe prowadzenie procesów dezynfekcji i sterylizacji sprzętów stosowanych do wykonywania zabiegów, podczas których może dojść do naruszenia ciągłości tkanek. Wskazać należy, że w obiektach należących do tej grupy dezynfekcja narzędzi kosmetycznych oraz fryzjerskich prowadzona była za pomocą preparatów o szerokim spektrum działania. Sposób prowadzonej dezynfekcji nie budził zastrzeżeń kontrolujących, a stosowane środki dezynfekcyjne posiadały aktualne terminy ważności.

W zakładach fryzjerskich, kosmetycznych, tatuażu oraz na samodzielnych stanowiskach manicure powszechnie stosowano bieliznę jednorazowego użytku. Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie postępowania z bielizną czystą i brudną. W skontrolowanych zakładach, w miejscach widocznych, umieszczone były znaki graficzne i informacje pisemne o zakazie palenia papierosów i e-papierosów.

Tereny rekreacyjne

W 2023 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Grajewie obejmował nadzorem 16 terenów rekreacyjnych (5 parków, 10 placów zabaw, 1 miejsce do wypoczynku i rekreacji nad jeziorem) – przeprowadzono kontrole 16 terenów rekreacyjnych.

W sezonie letnim przeprowadzono kontrole placów zabaw dla dzieci. Wszystkie obiekty posiadają tablice informacyjne oraz regulaminy korzystania z urządzeń na terenie. Podczas kontroli szczególną uwagę zwracano na jakość piasku w piaskownicach (m.in. częstotliwość wymiany piasku, udokumentowane źródło pochodzenia piasku) oraz czy sprzęt do zabaw posiada certyfikaty.

We wszystkich skontrolowanych obiektach sprawdzano stan techniczny sprzętu oraz gospodarkę odpadami komunalnymi. Podczas kontroli nieprawidłowości nie stwierdzono.

Cmentarze

W ewidencji PSSE w Grajewie było **15** cmentarzy. Na terenach cmentarzy lub w ich sąsiedztwie wydzielono miejsca na pojemniki, kontenery lub boksy do gromadzenia odpadów komunalnych. Każdy z cmentarzy posiadał ogrodzenie. Skontrolowane cmentarze utrzymane były w dobrym stanie sanitarno - porządkowym.

Domy przedpogrzebowe

W ewidencji w 2023 roku znajdowały się **3** obiekty zarejestrowane jako domy przedpogrzebowe oraz **1** obiekt posiadający jedynie środki transportu do przewozu zwłok. Pomieszczenia w domach przedpogrzebowych wyposażone są w wentylację mechaniczną. Wdrożono instrukcje mycia i dezynfekcji rąk zapobiegające zakażeniom oraz chorobom zakaźnym. Zakłady prowadzą właściwą gospodarkę odpadami, posiadają umowę ze specjalistyczną firmą na odbiór i transport odpadów niebezpiecznych.

Inne obiekty

W ewidencji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Grajewie w 2023r. znajdowało się **19** innych obiektów:

- **2** stacje kolejowe (przystanki PKP),
- **1** przystanek PKS,
- **1** przystań jednostek pływających rekreacyjnych i sportowych,
- **5** stacji paliw,
- **1** pralnia Chemiczna - Magiel Elektryczny,
- **4** obiekty sportowe (2 stadiony miejskie i 2 hale sportowe),
- **3** obiekty kulturalno - rozrywkowe,
- **2** obiekty użyteczności publicznej (Targowisko Miejskie, Pasaż Handlowy).

Stan sanitarno-porządkowy wszystkich obiektów objętych kontrolą nie budził zastrzeżeń. Skontrolowane obiekty podłączone są do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Gospodarka odpadami komunalnymi prowadzona jest zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Podsumowanie

W ramach prowadzonej działalności Sekcja Nadzoru Higieny Komunalnej w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2023r. przeprowadziła w obiektach użyteczności publicznej 140 kontroli sanitarnych, w tym:

- ✓ 100 kontroli związanych z nadzorem sanitarnym,
- ✓ 40 kontroli związanych z poborem próbek wody z wodociągów, pływalni.

Wydano ogółem 32 decyzje administracyjne, w tym:

- ✓ 12 decyzji merytorycznych,
- ✓ 8 decyzji płatniczych,
- ✓ 12 decyzji zezwalających na przeprowadzenie ekshumacji zwłok lub szczątków ludzkich na cmentarzach zlokalizowanych na terenie naszego powiatu.

Ponadto wydano:

- ✓ 12 postanowień na sprowadzenie zwłok z zagranicy,
- ✓ 3 opinie sanitarne dotyczące regulaminu utrzymania czystości i porządku w gminach na terenie powiatu,
- ✓ 4 opinie sanitarne dotyczące przeprowadzenia imprez masowych,
- ✓ 3 opinie w sprawie utworzenia miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli,
- ✓ 13 wystąpień,
- ✓ 10 komunikatów dotyczących jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Wydano 16 ocen obszarowych jakości wody do spożycia przez ludzi:

- ✓ 1 ocenę obszarową jakości wody do spożycia przez ludzi na terenie powiatu grajewskiego,
- ✓ 6 ocen obszarowych jakości wody do spożycia przez ludzi dla poszczególnych miast i gmin,
- ✓ 9 ocen obszarowych jakości wody do spożycia przez ludzi dla wodociągów indywidualnych,

Wydano 1 zbiorczą roczną ocenę jakości wody dla Pływalni Miejskiej w Grajewie za okres od 01 stycznia 2023 do 31 grudnia 2023 roku.

Ponadto zatwierdzono:

- ✓ 23 harmonogramy poboru próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez właścicieli wodociągów,
- ✓ 1 harmonogram poboru próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej na pływalni.

HIGIENA DZIECI I MŁODZIEŻY

STAN SANITARNO-HIGIENICZNY PLACÓWEK NAUCZANIA I WYCHOWANIA ORAZ PLACÓWEK WYPOCZYNKU DZIECI I MŁODZIEŻY NA TERENIE POWIATU GRAJEWSKIEGO W 2023 ROKU.

W 2023 roku pod nadzorem Higieny Dzieci i Młodzieży Powiatowej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Grajewie na terenie powiatu grajewskiego było (stan na 31 grudnia 2023r): 47 stałych obiektów oświatowo-wychowawczych (1 żłobek, 1 niepubliczny klub dziecięcy, 17 przedszkoli/innych form wychowania przedszkolnego, 14 szkół podstawowych samodzielnych, 1 zaoczne liceum ogólnokształcące dla dorosłych, 9 zespołów szkół / w skład których wchodzi: 4 przedszkola, 3 szkoły podstawowe, 3 licea ogólnokształcące, 4 technika, 3 branżowe szkoły I stopnia, 1 szkoła specjalna, 1 szkoła policealna, 2 warsztaty, 3 internaty), 1 dom pomocy społecznej, 1 placówka wsparcia dziennego (świetlica środowiskowa), 1 placówka pracy pozaszkolnej (szkoła muzyczna), 1 niepubliczna poradnia psychologiczno-pedagogiczna - skontrolowano kompleksowo 36 obiektów oświatowo-wychowawczych, dokonano 45 kontroli.

Warunki zdrowotne w placówkach nauczania i wychowania określano na podstawie oceny:

- bazy lokalowej w zakresie przygotowania do potrzeb tego typu placówek,
- stanu sanitarno-technicznego placówek,
- zaopatrzenia w instalację kanalizacyjną, wodociągową i wentylacyjną,
- higieny procesów nauczania,
- dostosowania mebli szkolnych do wzrostu uczniów zgodnie z zasadami ergonomii;
- zgodności gospodarki substancjami i preparatami chemicznymi w szkolnych pracowniach chemicznych z obowiązującymi przepisami prawa w tym zakresie;
- organizacji i form prowadzonego dożywiania w szkołach;
- warunków do prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego,

- zapewnienie uczniom dostępu do profilaktycznej opieki medycznej,
- realizacji ustawy o ochronie zdrowia przez następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych

W 2023 r. dokonano łącznie 98 kontroli (obiekty stałe + wypoczynki zimowe i letnie dzieci i młodzieży), wydano 2 decyzje administracyjne, w tym: 1 nakazowa i 1 decyzja płatnicza.

Podczas kontroli 1 szkoły podstawowej stwierdzono nieprawidłowości, które dotyczyły:

- ✓ braku zabezpieczenia/osłonięcia grzejników centralnego ogrzewania na korytarzach szkolnych,
- ✓ niewłaściwego stanu ścian: w 2 salach lekcyjnych i na korytarzu szkolnym,
- ✓ niewłaściwego stanu: sufitu, ścian i podłogi w łazience szkolnej

Baza lokalowa i stan sanitarno-techniczny placówek oświatowo-wychowawczych.

PRZEDMIOT OCENY	ROK 2023	
	Liczba placówek	%
Liczba obiektów stałych pod nadzorem	47	100
Liczba placówek skontrolowanych kompleksowo	36	76,6
Placówki w budynkach nieprzystosowanych	2	4,25
Budynki w złym stanie technicznym	0	0
Budynki w złym stanie higienicznym	0	0
Placówki w budynkach bez wodociągów	0	0
Placówki w budynkach bez kanalizacji	0	0
Niewystarczająca liczba urządzeń ustępowych	0	0
Korzystanie z ustępów zewnętrznych	0	0

Infrastruktura do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w placówkach szkolnych.

Liczba placówek		Liczba placówek posiadających tylko:			Liczba placówek posiadających		
W ewidencji	skontrolowanych	salę gimnastyczną	salę rekreacyjną/ zastępczą	boisko sportowe	salę zastępczą/ rekreacyjną z boiskiem	salę gimnastyczną i salę zastępczą bez boiska	szkolny zespół sportowy z boiskiem
24	18	0	0	0	8	1	8

1 liceum ogólnokształcące zaoczne korzysta z sali gimnastycznej szkoły podstawowej

Liczba placówek skontrolowanych: 11 szkół podstawowych samodzielnych, 1 liceum ogólnokształcące zaoczne, 6 zespołów szkół.

Ocena realizacji innych form wychowania przedszkolnego

Na terenie powiatu grajewskiego działało w 2023 roku 9 innych form wychowania przedszkolnego (punkty przedszkolne/zespoły wychowania przedszkolnego), w tym 5 publicznych i 2 niepubliczne. skontrolowano 7. 3 zlokalizowane w budynkach szkół podstawowych, 2 zlokalizowane w budynkach świetlic wiejskich i 2 w budynkach prywatnych. Podczas kontroli nie stwierdzono naruszeń przepisów prawa.

Warunki pobytu dzieci i młodzieży w placówkach nauczania i wychowania

Podczas prowadzonego nadzoru sanitarnego pracownicy inspekcji sanitarnej analizowali także higienę procesów nauczania. Oceniano dostosowanie mebli do wzrostu uczniów/przedszkolaków, zwracano uwagę na prawidłowe oznakowanie mebli, odpowiednie ich zestawienie i stan techniczny.

Sprawdzono również rozkłady zajęć lekcyjnych, zwracając szczególną uwagę na równomierne obciążenie zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia. Z punktu widzenia higieny osoby odpowiedzialne za kształtowanie środowiska szkolnego powinny stworzyć warunki do prawidłowego rozwoju psychofizycznego ucznia. Pomocne będą w tym prawidłowo zaprojektowane miejsca do nauki dobrane do wzrostu każdego ucznia i prawidłowo opracowany plan lekcji uwzględniający zasady higieny pracy umysłowej ucznia.

Warunki higieny procesów nauczania w szkołach charakteryzują wyniki:

- oceny wyposażenia sal zabaw/lekcyjnych w meble dostosowane do wzrostu przedszkolaków/uczniów,
- oceny prawidłowości układania tygodniowych rozkładów zajęć w szkołach.

Rok	Umeblowanie pomieszczeń do nauki				Tygodniowe rozkłady zajęć			
	Dostosowanie do wzrostu		Meble niedostosowane		Skontrolowano		Niewłaściwe	
	Liczba zbadanych uczniów	Ilość szkół	Liczba uczniów	Ilość szkół	Oddziałów	Ilość szkół	W ilu oddziałach	Ilość szkół
2023	594	18	0	0	233	18	3	1

Ilość skontrolowanych szkół - 18 (w tym: 11 szkół podstawowych funkcjonujących samodzielnie, 1 liceum ogólnokształcące zaoczne i 6 zespołów szkół)

Rok	Umieblowanie sal zabaw w przedszkolach			
	Dostosowanie do wzrostu		Meble niedostosowane	
	Liczba zbadanych dzieci	Liczba skontrolowanych przedszkoli/ innych form wychowania przedszkolnego	Liczba dzieci	Ilość przedszkoli
2023	516	17	0	0

Ilość skontrolowanych przedszkoli w 2023r. - 17 (w tym: 7 przedszkoli funkcjonujących samodzielnie, 6 innych form wychowania przedszkolnego, 4 przedszkola w zespołach szkół)

Dożywianie uczniów.

Ze względu na długi okres pobytu w szkole, często wydłużony o czas dojazdu, spożywanie posiłku w szkole staje się koniecznością.

Na podstawie danych liczbowych zebranych podczas kontroli na temat dożywiania prowadzonego przez szkoły ustalono, że w roku szkolnym 2023 roku z dożywiania skorzystało:

	posiłki dwudaniowe	posiłki jednodaniowe	śniadania	napój (mleko białe, mleko smakowe)
2023r.	1864 uczniów	0	421 uczniów	1662 uczniów
W tym: 686 uczniów korzysta z posiłków dofinansowanych przez MOPS, GOPS, OPS				

1 skontrolowany w 2023 roku zespół szkół ponadpodstawowych nie prowadzi dożywiania uczniów w postaci ciepłych posiłków.

Ocena przygotowania szkół do rozpoczęcia roku szkolnego 2023/2024.

Dokonano oceny stanu przygotowania szkół do rozpoczęcia nowego roku szkolnego.

Na 24 szkoły w ewidencji – stan na 31.08.2022r. (14 szkół podstawowych samodzielnych, 1 LO zaoczne i 9 zespołów szkół) skontrolowano 3 samodzielne szkoły podstawowe i 3 zespoły szkół.

Informacje na temat stanu przygotowania pozostałych placówek uzyskano od dyrektorów szkół. Podczas oceny stwierdzono, że wszystkie skontrolowane placówki są przygotowane do rozpoczęcia nowego roku szkolnego. W czasie wakacji nie przeprowadzono remontów generalnych obiektów szkolnych, wykonano drobne remonty i prace naprawcze.

Wypoczynek zimowy i letni dzieci i młodzieży

Liczba placówek zgłoszonych do bazy MEN – 63 (wypoczynek zimowy - 4, wypoczynek letni - 59).

W trakcie wypoczynku pracownik HDM dokonał 53 kontroli warunków wypoczynku (wypoczynek zimowy- 4, wypoczynek letni- 49). Z wypoczynku zimowego na terenie powiatu grajewskiego skorzystało 225 uczestników, a z letniego 1783.

Miejsca wypoczynku - w większości są to obiekty, w których corocznie organizowany jest wypoczynek dzieci i młodzieży.

W jednym z obiektów, w którym pracownik HDM skontrolował 14 turnusów wypoczynku, stwierdzono nieprawidłowości dotyczące stanu sanitarno-technicznego wyposażenia pokoi i pomieszczeń sanitarnych oraz nieprawidłowości dotyczące kontroli wewnętrznej w zakresie bezpieczeństwa żywności i braku dostępnych dla konsumentów informacji dotyczących wykazu składników serwowanych potraw, z wyszczególnieniem substancji powodujących alergie lub reakcje nietolerancji. Postępowanie w sprawie usunięcia nieprawidłowości prowadziła Sekcja Higieny Komunalnej i Sekcja Bezpieczeństwa Żywności PSSE w Grajewie.

Postępowania zakończono - nieprawidłowości usunięto.

Posiadanie przez szkoły i placówki certyfikatów na meble i sprzęt sportowy zakupione po 1997roku.

Dokonano oceny w 13 przedszkolach/innych formach wychowania przedszkolnego, w 11 samodzielnych szkołach podstawowych, 1 liceum ogólnokształcącym zaocznym i w 6 zespołach szkół. W wyniku oceny stwierdzono, że w skontrolowanych placówkach oświatowych 100% mebli i sprzętu sportowego zakupionego po 1997r. posiada certyfikaty/atesty.

Ocena obciążenia uczniów klas I -V szkoły podstawowej ciężarem tornistrów szkolnych.

Dokonano oceny obciążenia uczniów klas I -V szkoły podstawowej ciężarem tornistrów szkolnych w 1 miejskiej szkole podstawowej. Ogółem przeważono 191 uczniów z 10 oddziałów oraz ich tornistry/plecaki. Ocena wykazała, że ciężar tornistra/plecaka 47 uczniów mieścił się w normie niskiej (waga plecaka stanowi do 10% ciężaru ciała ucznia), ciężar plecaka 98 uczniów mieścił się w normie wysokiej (waga plecaka stanowi powyżej 10% do 15% ciężaru ciała ucznia) a ciężar plecaka 46 uczniów przekraczał obie te normy (powyżej 15% masy ciała).

Obowiązek zapewnienia uczniom miejsca na pozostawianie w szkole części podręczników i przyborów szkolnych w placówkach wynika z § 4a rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (tekst jednolity Dz. U. z 2020 poz. 1604). Ma to przyczynić się do zmniejszenia obciążenia uczniów ciężarem plecaków szkolnych, a tym samym korzystnie wpływać na kształtowanie postawy ciała. Jak wynika z przeprowadzonych kontroli, wszystkie szkoły naszego powiatu zapewniają swoim uczniom możliwość pozostawienia części podręczników i przyborów szkolnych.

Wnioski:

Warunki zdrowotne w placówkach oświatowo-wychowawczych na terenie powiatu grajewskiego ulegają systematycznej poprawie, ale nadal istnieją placówki zlokalizowane w obiektach nie spełniających warunków do ich prawidłowego funkcjonowania.

- 2 placówki pod nadzorem PPIS w Grajewie zlokalizowane są w obiektach zaadaptowanych na potrzeby oświaty, budynki pod nadzorem Konserwatora Zabytków (Przedszkole Miejskie nr 1 w Grajewie, Zespół Szkół Specjalnych w Grajewie). Pomieszczenia m.in. na poddaszu, wąskie przejścia, małe sale.
- nadal nie wszystkie szkoły posiadają pełne warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego, w skontrolowanej 1 szkole podstawowej zajęcia WF prowadzone są na korytarzach szkolnych.
- 1 skontrolowany w 2023 roku zespół szkół nie prowadzi dożywiania w postaci ciepłych posiłków, pomimo, że dzienny czas pobytu uczniów w szkole często przekracza 6 godzin. Wystosowano w tej sprawie wystąpienie do dyrekcji placówki. Konieczne jest kontynuowanie działań zmierzających do zapewnienia przynajmniej jednego ciepłego posiłku w szkole jak największej liczbie uczniów.

Poprawiają się warunki, stan sanitarny i techniczny nadzorowanych placówek.

W 2023r. uruchomiono punkt wydawania posiłków w 1 szkole podstawowej, dokonano remontów części pomieszczeń szkolnych, we wszystkich placówkach przeprowadzono prace konserwatorskie i drobne remonty, m.in. :

- malowanie części pomieszczeń szkolnych,
- zakup mebli szkolnych,
- uzupełnienie ubytków tynku,
- bieżące naprawy sprzętu i urządzeń,
- naprawy urządzeń sanitarnych,
- naprawa/wymiana nawierzchni, odmalowanie sprzętu na placu zabaw,
- wykonanie prac naprawczych z zakresu stolarki, elektryki i hydrauliki.

Wykonano szereg drobnych prac porządkowych zarówno wewnątrz jak i na zewnątrz szkół poprawiających estetykę i wizerunek placówki (koszenie trawy, uporządkowanie terenu szkoły, naprawa i malowanie ogrodzenia).

Ocena stanu Powiatu w zakresie Higieny Pracy za 2023r.

1. Ocena stanu sanitarnego w zakładach pracy zlokalizowanych na terenie powiatu grajewskiego.

Głównym celem nadzoru sprawowanego przez pion higieny pracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest ustalenie rodzaju czynników szkodliwych i uciążliwych dla zdrowia człowieka, źródeł ich powstawania oraz stopniowa eliminacja ze środowiska pracy, a w przypadku braku takich możliwości znaczące ograniczenie ich wpływu na zdrowie zatrudnionych celem zapobiegania powstawania chorób zawodowych.

W 2023 roku w ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej powiatu grajewskiego figurowało **135** zakładów zatrudniających pracowników. Do kontroli wytypowano **48** podmiotów skontrolowano **55** zakładów, w których pracowało **4125** osób. Przeprowadzono **53** kontrole sanitarne.

1.1. Weryfikacja zagrożeń wywołanych czynnikami szkodliwymi dla zdrowia.

Pracownicy pionu higieny pracy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Grajewie podczas kontroli zwracali szczególną uwagę na:

- przestrzeganie przepisów w zakresie warunków zdrowotnych środowiska pracy oraz profilaktyki chorób zawodowych,
- ekspozycję pracowników na szkodliwe i uciążliwe czynniki w środowisku pracy,
- narażenie na substancje chemiczne, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym,
- wprowadzanie do obrotu i stosowanie substancji chemicznych i ich mieszanin, prekursorów narkotyków kat. 2 i 3, produktów biobójczych, detergentów oraz produktów kosmetycznych,
- warunki pracy i ocenę narażenia zawodowego pracowników zatrudnionych w firmach budowlanych,
- bezpieczne usuwanie wyrobów zawierających azbest.

Weryfikacja zagrożeń czynnikami szkodliwymi dla zdrowia przeprowadzona na podstawie okazanych wyników pomiarów i analiz wykazała, że w warunkach narażenia pracowało **2254** osób. Na terenie powiatu grajewskiego w jednym skontrolowanym zakładzie stwierdzono przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń zapylenia. Pomiary czynników szkodliwych w środowisku pracy wykazały **przekroczenia najwyższego dopuszczalnego stężenia NDS pyłu drewna -1** osoba. W jednym zakładzie obniżono wskaźnik NDS czynnika chemicznego gdzie występowały przekroczenia i tym samym poprawiono warunki pracy dla **28** osób.

Wskutek stwierdzonych w trakcie kontroli naruszeń w 2023r. wydano :

19 decyzji administracyjnych oraz 12 decyzji płatniczych.

W porównaniu z rokiem ubiegłym wzrosła liczba decyzji administracyjnych, w 2022 r. wydano 12. Liczba decyzji rachunkowych utrzymuje się na tym samym poziomie.

Decyzje administracyjne w zakresie poprawy warunków pracy zawierały przede wszystkim nakazy dotyczące:

- przeprowadzenia badań i pomiarów czynników szkodliwych w środowisku pracy - **88 nakazów**,
- obniżenia NDS/N czynników szkodliwych - **1 nakaz**,

- oceny ryzyka zawodowego - **1 nakaz**,
- prowadzenia rejestru kart badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia- **2 nakazy**,
- analizy stanu zdrowia pracowników w warunkach przekroczonych norm higienicznych czynników szkodliwych dla zdrowia-**2 nakazy**,
- doprowadzenia do właściwego stanu sanitarno-higienicznego pracy oraz pomieszczeń socjalnych- **39 nakazów**.

1.2 Nadzór nad czynnikami rakotwórczymi.

W zakresie prowadzonego nadzoru nad realizacją przez pracodawców wymogów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 24.07.2012 r w sprawie substancji chemicznych, ich mieszanin czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej przeprowadzili 20 kontrole w 20 zakładach pracy, w których występują czynniki rakotwórcze.

Najczęściej występującymi czynnikami kancerogennymi w skontrolowanych zakładach były:

- **formaldehyd** – **366** osób narażonych,
- **pył drewna** - **182** osób narażonych,
- **promieniowanie jonizujące** - **60** osób narażonych,
- **benzyna niskowrząca niespecyfikowana** – **12** osób narażonych,
- **wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne WWA**-**4** osoby narażone,

- **spaliny silnika Diesla- 6** osób narażonych,
- **azbest – 5** osób narażonych,
- **fenoloftaleina- 1** osoba narażona.

W 2023r. podczas kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości z zakresu substancji, preparatów, czynników lub procesów o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy.

1.3 Nadzór nad prekursorami narkotyków kat. 2 i 3.

Nadzór nad prekursorami narkotyków kat. 2 i 3 realizowano poprzez kontrolę przestrzegania przepisów:

- ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- rozporządzenia (WE) nr 273/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie prekursorów narkotykowych,
- rozporządzenia Rady (WE) nr 111/2005 z dnia 22 grudnia 2004 r. określającego zasady nadzorowania handlu prekursorami narkotyków pomiędzy Wspólnotą a państwami trzecimi.

Na terenie powiatu grajewskiego w 2023r. w ewidencji zakładów znajdowało się **5** obiektów wprowadzających do obrotu prekursorsy narkotyków kat.3 oraz **7** stosujących prekursorsy narkotyków kat. 3.

Zakłady na terenie powiatu grajewskiego nie stosują i nie wprowadzają do obrotu prekursorów kat. 2.

W ramach nadzoru skontrolowano **3** podmioty wprowadzające do obrotu prekursorsy narkotyków kat. 3 oraz **4** podmioty stosujące prekursorsy narkotyków kat 3. Podczas inspekcji nie stwierdzono nieprawidłowości.

Na terenie powiatu grajewskiego w zakładach wprowadzano do obrotu aceton oraz toluen sklasyfikowany jako prekursor kat. 3. Prekursorsy, które znajdują się w dyspozycji poszczególnych podmiotów to głównie kwas solny, kwas siarkowy, aceton, toluen. Wykorzystywane są najczęściej na własne potrzeby i używane do analiz laboratoryjnych, oczyszczania ścieków, uzdatniania wody oraz czyszczenia maszyn.

Dane z zakresu legalnego obrotu prekursorami narkotyków na terenie powiatu grajewskiego są zbierane na podstawie formularza INCB i przekazywane do Głównego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku.

1.4 Nadzór nad produktami biobójczymi.

Nadzór nad produktami biobójczymi realizowano poprzez kontrolę przestrzegania przepisów:

- ustawy z dnia 9 października 2015 r. o produktach biobójczych,
- rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 528/2012 z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie udostępniania na rynku i stosowania produktów biobójczych.

Podczas prowadzonych inspekcji sprawdzano między innymi:

- posiadanie stosownego pozwolenia na obrót oraz jego ważność,
- prawidłowość oznakowania opakowań produktów biobójczych,
- dostępność karty charakterystyki produktu biobójczego,
- status prawny substancji czynnych zawartych w produktach biobójczych.

Na terenie powiatu grajewskiego nie ma zakładów, które po raz pierwszy wprowadzają do obrotu produkty biobójcze. Zakłady, w których wprowadzane są do obrotu produkty biobójcze to sklepy.

Na terenie powiatu grajewskiego przeprowadzono kontrole w **7** zakładach, w których stosowano produkty biobójcze oraz w **7** zakładach wprowadzających do obrotu produkty biobójcze.

1.5 Nadzór nad produktami biologicznymi.

W 2023r. w ewidencji PPIS w Grajewie znajdowały się 52 zakłady, w których występują szkodliwe czynniki biologiczne. Skontrolowano **15** zakładów pod kątem przestrzegania Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 22 kwietnia 2005 r. czynników biologicznych dla zdrowia w środowisku pracy oraz ochrony zdrowia pracowników zawodowo narażonych na te czynniki [Dz.U. 2005 nr 81 poz. 716](#).

W skontrolowanych zakładach w narażeniu na czynniki biologiczne pracowało **928** osób, które zostały zaklasyfikowane do 2 grupy zagrożenia pracowało, zaś na czynniki biologiczne zaliczane do 3 grupy pracowało **699** osób. Najwięcej pracowników narażonych na szkodliwe czynniki biologiczne było zatrudnionych w podmiotach służby zdrowia (**510** osób) i w obiektach produkcji artykułów spożywczych (**277** osób).

Podczas kontroli naruszeń nie stwierdzono i nie wydawano decyzji.

1.6 Nadzór nad produktami kosmetycznymi

W 2023 r. nadzorem objęto łącznie 5 obiektów, z czego 2 stanowiły zakłady wytwarzające i konfekcjonujące kosmetyki. Pozostałe 3 obiekty, to obiekty obrotu produktami kosmetycznymi (3sklepy). W ramach nadzoru nad bezpieczeństwem produktów kosmetycznych przeprowadzono łącznie 5 kontroli w 5 obiektach (2 zakłady produkujące kosmetyki oraz 3 zakłady wprowadzające do obrotu kosmetyki).

Podczas kontroli zakładów wprowadzających do obrotu produkty kosmetyczne oceniono oznakowanie opakowań jednostkowych. Zakłady produkcji były oceniane w zakresie warunków wytwarzania, dokumentacji, a także prawidłowości oznakowania opakowań jednostkowych. Nieprawidłowości nie stwierdzono. W roku 2023 pobrano 1 próbkę produktu kosmetycznego do badań laboratoryjnych w kierunku oznaczenia parametrów fizykochemicznych. Wyniki badań nie wykazały nieprawidłowości.

1.7 Nadzór nad detergentami

Nadzór nad detergentami realizowano poprzez kontrolę przestrzegania przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 648/2004 z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie detergentów.

Na terenie powiatu grajewskiego działalność prowadzi 1 producent (zakład produkujący detergent - płyn do mycia naczyń). W 2023r. przeprowadzono kontrole w zakładzie produkującym detergent.

Podczas kontroli naruszeń nie stwierdzono i nie wydawano decyzji.

1.8 Nadzór nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami

Nadzór nad substancjami i mieszaninami chemicznymi realizowano poprzez kontrolę przestrzegania przepisów:

- rozporządzenia (WE) 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH) i utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów,
- rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1272/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin (CLP),
- ustawy z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach.

Kontrole przeprowadzono zarówno u podmiotów wprowadzających do obrotu substancje i mieszaniny chemiczne, jak też w zakładach pracy stosujących je w działalności zawodowej. W ewidencji PPIS w Grajewie znajdują się 24 zakłady wprowadzające do obrotu substancje chemiczne i ich mieszaniny oraz 64 zakłady stosujące substancje i ich mieszaniny w działalności zawodowej. W ramach nadzoru nad substancjami i ich mieszaninami skontrolowano **28** obiektów, w których przeprowadzono 28 kontroli. Skontrolowano **6** zakładów wprowadzających do obrotu substancje chemiczne i ich mieszaniny oraz **22** zakłady stosujące substancje chemiczne i ich mieszaniny. W jednym z zakładów wprowadzających do obrotu substancje chemiczne i ich mieszaniny podczas kontroli pobrano próbkę do badania laboratoryjnego w kierunku oznaczenia metanolu.

Naruszeń nie stwierdzono i nie wydawano decyzji.

1.9 Nadzór nad kontrolą przygotowania pracodawców pod kątem przestrzegania przepisów i zasad bhp podczas prac usuwania bądź zabezpieczania wyrobów zawierających azbest w ramach realizacji rządowego „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 - 2032”

W 2023r. do Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Grajewie wpłynęły **2** zgłoszenia prac polegających na zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

W związku z powyższym pracownicy sekcji Higieny Pracy i Nadzoru nad Chemikaliami przeprowadzili **2** kontrole w trakcie prac wymagających kontaktu z azbestem. Przy zabezpieczaniu, usuwaniu i transporcie wyrobów zawierających azbest zatrudnionych było **5** pracowników.

W wyniku przeprowadzonych czynności kontrolnych nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.10 Nadzór nad przestrzeganiem przez pracodawców przepisów w zakresie warunków pracy i oceny narażenia zawodowego pracowników zatrudnionych w zakładach budowlanych oraz zakładach produkujących materiały budowlane.

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach bieżącego nadzoru przeprowadzili w 2023 roku wzmożoną kontrolę warunków pracy i oceny narażenia zawodowego pracowników zatrudnionych w zakładach budowlanych.

Na terenie powiatu grajewskiego przeprowadzono **2** kontrole w **2** zakładach budowlanych. Podczas kontroli podjęto także działania edukacyjne w zakresie warunków pracy i oceny narażenia zawodowego pracowników zatrudnionych w firmach budowlanych w 2023 roku. W dwóch zakładach stwierdzono naruszenia z zakresu braku pomiarów czynników szkodliwych na stanowiskach pracy. Wydano decyzje administracyjne.

1.11 Radon w obiektach użyteczności publicznej

Zgodnie z ustawą z dnia 29 listopada 2000 r. – Prawo atomowe (Dz. U. z 2021 r. poz. 1941) **poziom odniesienia dla średniorocznego stężenia promieniotwórczego radonu w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi wynosi 300 Bq/m³**. Radon jest gazem promieniotwórczym powszechnie występującym naturalnie w środowisku: w podłożu gruntowym, wodzie i powietrzu. Powstaje w wyniku promieniotwórczego rozpadu radu. Jako gaz może łatwo się przemieszczać. O ile w otwartej przestrzeni jego stężenie jest bardzo małe to w zamkniętych, źle wietrzonych pomieszczeniach, do których przedostaje się z podłoża gruntowego, jego poziom rośnie, co może prowadzić do negatywnych skutków zdrowotnych. Ryzyko narażenia na radon może wystąpić m.in. w miejscu zamieszkania, miejscu pracy oraz w budynkach o mieszanym przeznaczeniu.

W 2023r. w związku z przekroczeniami poziomu odniesienia średniorocznego stężenia promieniotwórczego radonu w powietrzu, o którym mowa w art. 23b ustawy z dnia 29 listopada 2000 r. – Prawo atomowe, na terenie powiatu grajewskiego podjęto następujące **działania informacyjno-edukacyjne** :

- udzielanie porad telefonicznych i informacji w zakresie narażenia na radon w pomieszczeniach oraz związanych z narażeniem na radon zagrożeń dla zdrowia, znaczenia przeprowadzania pomiarów radonu oraz dostępnych środków technicznych służących ograniczeniu występujących stężeń radonu w budynkach przeznaczonych na pobyt ludzi oraz miejscach pracy,
- do dyrektorów szkół, w których zostały przeprowadzone pomiary radonu i poziom przekroczył 300 Bq/m³, wystosowano wystąpienia informujące o obowiązku zapewnienia bezpiecznych warunków pracy i nauki, skutkach narażenia na radon i wskazujące na konieczność podjęcia działań w celu ograniczenia występujących stężeń radonu z wykorzystaniem podanych metod do zastosowania w istniejących budynkach,
- na stronie internetowej Powiatowej Stacji Sanitarno Epidemiologicznej w Grajewie oraz Facebooku umieszczono informację o radonie.

Podczas kontroli udzielono informacji w zakresie narażenia na radon w pomieszczeniach oraz związanych z narażeniem na radon zagrożeń dla zdrowia, znaczenia przeprowadzania pomiarów radonu oraz dostępnych środków technicznych służących ograniczeniu występujących stężeń radonu w budynkach przeznaczonych na pobyt ludzi oraz miejscach pracy.

1.12 „Zdrowe i bezpieczne miejsce pracy” Kampania na lata 2023–2025 Bezpieczeństwo pracy w świecie cyfrowym – BILBAO.

W kampanii mogą wziąć udział wszystkie zainteresowane osoby, firmy i organizacje, niezależnie od wielkości, działające zarówno na szczeblu europejskim, jak i krajowym, reprezentujące wszystkie sektory, a w szczególności:

- pracodawcy, kadra zarządzająca, pracownicy i przedstawiciele BHP w sektorze publicznym i prywatnym;
- krajowe punkty centralne Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy (EU-OSHA) oraz partnerzy społeczni i ich sieci;
- komitety dialogu sektorowego;
- decydenci;
- środowisko badawcze i techniczne zajmujące się bezpieczeństwem pracy;
- inspekcje pracy i ich stowarzyszenia;
- organy ubezpieczeń społecznych i ubezpieczeń wypadkowych;
- interdyscyplinarne grupy ekspertów (etyka, prawo, IT);
- placówki edukacyjne i ogólnie sektor edukacji;
- projektanci oprogramowania komputerowego, programiści i dostawcy oraz projektanci przemysłowi (AI);
- środowisko przedsiębiorstw typu start-up;
- media

W ramach kampanii poinformowano pracodawców na terenie powiatu grajewskiego o trwającej kampanii „Zdrowe i bezpieczne miejsce pracy. Bezpieczeństwo pracy w świecie cyfrowym”, edycję krajową prowadzi Krajowy Punkt Centralny EU–OSHA, którego funkcję pełni Centralny Instytut Ochrony Pracy–Państwowy Instytut Badawczy. W zakładach pozostawiono ulotki.

Celem kampanii jest: poszerzenie wiedzy na temat bezpiecznego i produktywnego korzystania z technologii cyfrowych we wszystkich sektorach gospodarki; podniesienie świadomości na temat wyzwań w zakresie BHP związanych z cyfrową transformacją pracy; informowanie zarówno o zagrożeniach, jak i o możliwościach pojawiających się w związku z cyfryzacją; promowanie oceny ryzyka i bezpiecznego zarządzania technologiami cyfrowymi w miejscach pracy, zachęcanie do wymiany informacji i dobrych praktyk między wszystkimi zainteresowanymi stronami.

1.12 „Wzmocnienie nadzoru sanitarno-epidemiologicznego Polski”.

Rozdysponowano materiały informacyjno-edukacyjne otrzymane w ramach realizacji Porozumienia o dofinansowaniu projektu nr POWR.07.01.00-00-0008/22 pn. „Wzmocnienie nadzoru sanitarno-epidemiologicznego Polski”. Wydano 2 broszury, 86 ulotek oraz 9 plakatów.

1.13 Występowanie chorób zawodowych

Definicję choroby zawodowej określa artykuł 2351 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r.–

Kodeks pracy (Dz. U. z 2022 r. poz. 1510 z późn. zm.), zgodnie z którą za chorobę zawodową uważa się chorobę wymienioną w wykazie chorób zawodowych, jeżeli w wyniku oceny warunków pracy można stwierdzić bezspornie lub z wysokim prawdopodobieństwem, że została ona spowodowana działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy albo w związku ze sposobem wykonywania pracy zwanych "narażeniem zawodowym". Rozpoznanie choroby

zawodowej u pracownika lub byłego pracownika może nastąpić w okresie jego zatrudnienia w narażeniu zawodowym albo po zakończeniu pracy w takim narażeniu, pod warunkiem wystąpienia udokumentowanych objawów chorobowych w okresie ustalonym w wykazie chorób zawodowych. Sposób i tryb postępowania dotyczący zgłoszenia podejrzenia, rozpoznania i stwierdzenia choroby zawodowej wraz z wzorami obowiązującej dokumentacji określają „rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2009 r. w sprawie chorób zawodowych (Dz. U. z 2022 r. poz.1836) oraz rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 1 sierpnia 2002 r. w sprawie sposobu dokumentowania chorób zawodowych i skutków tych chorób (Dz. U. z 2013 r. oz. 1379 z późn. zm.).

Do Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Grajewie wpłynęło **7** podejrzeń w sprawie chorób zawodowych, przeprowadzono **4** postępowania w sprawie chorób zawodowych, wystawiono **4** karty stwierdzenia choroby zawodowej. Wydano **4** decyzje o stwierdzeniu choroby zawodowej, w tym **3** dotyczyły boreliozy a jedna KZM.

DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE PROMOCJI ZDROWIA I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ W POWIECIE W ROKU 2023

W 2022 r. pracownik Promocji Zdrowia i Komunikacji Społecznej realizował zadania w obszarze profilaktyki chorób i promocji zdrowia wynikające z zapisów Ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, a także w oparciu o wytyczne Komisji Europejskiej, Światowej Organizacji Zdrowia, Ministerstwa Zdrowia i Głównego Inspektoratu Sanitarnego oraz kampanii społecznych spowodowanych sytuacją epidemiologiczną powiatu grajewskiego.

Podjęmowane zadania wynikały z:

- „*Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025*”,
- „*Podlaskiego programu zwalczania następstw zdrowotnych używania wyrobów tytoniowych i wyrobów powiązanych*”,
- „*Profilaktycznego programu w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych*” w ramach Szwajcarsko – Polskiego Programu Współpracy,
- „*Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczania AIDS na lata 2022 – 2026*”.

Tematyka działalności oświatowo-zdrowotnej i w zakresie promocji zdrowia dotyczyła m.in.:

- profilaktyki spożywania alkoholu,
- profilaktyki palenia wyrobów tytoniowych i e-papierosów,
- profilaktyki zażywania narkotyków, w tym tzw. „dopalaczy”,
- profilaktyki zakażeń wirusem HIV oraz zachorowań AIDS,
- profilaktyka chorób nowotworowych,
- profilaktyka zakażeń HBV, HCV,
- profilaktyka zachorowań na grypę,
- promocja szczepień ochronnych,
- bezpieczeństwo dzieci i młodzieży podczas letniego wypoczynku,
- promocja wiedzy o antybiotykowrażliwości i antybiotykoodporności,
- promocja zdrowego stylu życia i racjonalnego odżywiania,
- profilaktyka zakażeń pokarmowych w tym zatruc grzybami,
- profilaktyka chorób przenoszonych przez kleszcze,
- profilaktyka wszawicy,

- działania skierowane do uchodźców

Pracownik promocji zdrowia zajmował się nadzorem merytorycznym nad prawidłowością realizacji programów oraz pozostałych działań z zakresu promocji zdrowia w placówkach nauczania i wychowania. Przeprowadzono łącznie 15 wizytacji w podległych placówkach.

Biorąc powyższe pod uwagę pracownik promocji zdrowia w 2023r. prowadził działania zmierzające do ograniczenia liczby zachorowań, poprzez realizację programów edukacyjnych skierowanych do wybranych grup społecznych.

Realizowano następujące interwencje programowe:

1. „Podlaski program zwalczania następstw zdrowotnych używania wyrobów tytoniowych i wyrobów powiązanych w 2023 roku”

Celem projektu jest ograniczenie używania substancji i wyrobów tytoniowych, a główną grupą docelową są kobiety w wieku prokreacyjnym, tj. między 15 a 49 r.ż.

Antytytoniowe inicjatywy skierowane były do różnorodnych grup odbiorców: internautów, pracowników i interesantów Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Grajewie, personelu podmiotów leczniczych, pacjentów, uczniów, rodziców i opiekunów, kadry pedagogicznej, uczestników letniego wypoczynku, organizatorów wypoczynku, w tym ogółu społeczności lokalnej powiatu grajewskiego. Działaniami edukacyjnymi w 2023r. objęto 70 osób.

2. „Bieg po zdrowie”

Program ten jest realizowany w powiecie grajewskim od roku szkolnego 2016/2017. Odbiorcami w/w programu profilaktyki antytytoniowej są uczniowie klas IV szkoły podstawowej (grupa wiekowa 9-10 lat). Uzasadnieniem do skierowania programu do tej grupy są wyniki badań prowadzonych w Polsce i wielu krajach na świecie. Głównym celem programu jest zwiększenie wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów.

W roku szkolnym 2022/2023 program był realizowany w 7 szkołach. Program objął swoim zasięgiem łącznie 333 osoby.

3. Profilaktyka uzależnień

Uzależnienie od substancji psychoaktywnych objawia się silną potrzebą lub przymusem ich używania mimo szkód fizycznych, psychicznych i społecznych, jakie te substancje wywołują. Uzależnienia dotyczą wszystkich ludzi bez względu na wiek. Osoby młode oraz dzieci mają większe skłonności do uzależnienia się, ponieważ wiąże się to z mniejszym rozwinięciem płatów czołowych odpowiedzialnych za podejmowanie racjonalnych decyzji. Niebezpieczne skutki zachowań ryzykownych młodzieży można ograniczyć poprzez edukację i działania profilaktyczne.

Interwencja ta jest realizowana na terenie powiatu grajewskiego od 2013 roku. Grupą docelową objętą działaniami edukacyjnymi byli uczniowie w placówkach oświatowo-wychowawczych. Wzmocnieniem podejmowanych działań było wykorzystane oprzyrządowanie do programu tj. alkogogle i smokolyzer. W powiecie grajewskim odnotowano 86 odbiorców.

4. „ARS, czyli jak dbać o miłość?”

Program edukacyjny pt. „ARS, czyli jak dbać o miłość?” skierowany do młodzieży szkół ponadpodstawowych. Program dotyczy profilaktyki używania substancji psychoaktywnych (alkohol, tytoń, narkotyki, środki zastępcze) w kontekście norm i wyznawanych przez młodzież wartości. Skierowany był do 7 placówek. Uczestników programu było 107.

5. „Krajowy Program Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS na lata 2022– 2026”

Istotnym działaniem prozdrowotnym podejmowanym przez pracownika promocji zdrowia Państwowej Inspekcji Sanitarnej powiatu grajewskiego było zapobieganie rozprzestrzeniania się chorób zakaźnych, w tym przenoszonych drogą płciową oraz przez kontakt z zakażoną krwią.

Celem programu jest ograniczenie rozprzestrzeniania się zakażeń wirusem HIV, poprawa jakości życia w sferze psychospołecznej osób żyjących z HIV/AIDS, ich rodzin i bliskich, zapewnienie odpowiedniego dostępu do informacji, edukacji i usług w zakresie profilaktyki HIV/AIDS. W ramach realizacji programu działania profilaktyczne kierowane były do ogółu społeczeństwa, w tym młodzieży szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, kadry pedagogicznej, pacjentów, personelu podmiotów leczniczych oraz przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego.

W 2023 r. kontynuowano obchody Światowego Dnia Pamięci o Zmarłych na AIDS oraz Światowego Dnia Walki z AIDS głównie poprzez działania medialne. Przeprowadzony został etap szkolny Wojewódzkiej Olimpiady Wiedzy o HIV/AIDS.

Informacje dotyczące problemu HIV/AIDS dotarły do 880 mieszkańców naszego powiatu.

6. „Trzymaj Formę!”

Program „*Trzymaj Formę!*” stanowi inicjatywę propagującą zdrowy styl życia wśród młodzieży szkolnej. W programie istotne jest dwukierunkowe podejście do problemu nadwagi i otyłości polegające na promowaniu zbilansowanego odżywiania połączonego z regularną aktywnością fizyczną. Odbiorcami programu w roku szkolnym 2022/2023 byli uczniowie klas V-VIII szkół podstawowych i ich rodzice oraz kadra pedagogiczna.

Edycja XVII programu objęła swym zasięgiem 10 placówek, odnotowano 277 odbiorców.

7. „Znamie! Znam je?”

Świadomość w zakresie profilaktyki i czynników ryzyka czerniaka rośnie, jednak nadal stanowi on istotny problem społeczny. Według danych Krajowego Rejestru Nowotworów, czerniaki stanowią główną przyczynę zgonów z powodu nowotworów złośliwych skóry. Czerniaki najczęściej pojawiają się na skórze, ale także w obrębie ust, nosa oraz gałki ocznej.

Czerniak skóry we wczesnym stadium jest bardzo łatwy do wyleczenia, dlatego tak ważna jest wiedza młodzieży w tym zakresie. Program edukacyjny pt. „Znamie! Znam je?” wpisuje się w treści nauczania przedmiotu wychowania do życia w rodzinie, wychowania fizycznego i biologii. Działania edukacyjne zostały podjęte w 8 placówkach oświatowo-wychowawczych. Działaniami objęto łącznie 267 odbiorców.

8. „Podstępne WZW”

Wirusowe zapalenie wątroby typu B lub C często nazywane jest „cichą chorobą”, ponieważ może przez wiele lat nie dawać żadnych objawów. Często to przypadek powoduje rozpoznanie choroby. Świadomość społeczna i zainteresowanie tematyką zakażeniami WZW typu B i typu C rośnie, jednak poziom wiedzy na ten temat jest nadal zbyt niski. W związku z tym Fundacja „Gwiazda Nadziei” oraz Państwowa Inspekcja Sanitarna przystąpiły do realizacji programu edukacyjnego wśród młodzieży, który ma kształtować ich zachowania zdrowotne w zakresie przeciwdziałania tym chorobom zakaźnym.

Program edukacyjny pt. „*Podstępne WZW*” wpisuje się w treści nauczania przedmiotu wychowania do życia w rodzinie, wychowania fizycznego i biologii. Działania edukacyjne zostały podjęte w 6 placówkach oświatowo-wychowawczych. Działaniami objęto łącznie 240 odbiorców.

Natomiast zrealizowane interwencje nieprogramowe są następujące:

1. „Letnia Szkoła Bezpieczeństwa”

Akcja „*Letnia Szkoła Bezpieczeństwa*” są to cykliczne działania o charakterze profilaktyczno-edukacyjnym realizowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną, służby mundurowe i inne jednostki zaangażowane w ochronę zdrowia publicznego. Działania skierowane były do dzieci i młodzieży przebywającej w placówkach wypoczynku zimowego i letniego na terenie powiatu grajewskiego oraz internauci. Celem akcji było zminimalizowanie zagrożeń wynikających z bezpieczeństwa dzieci i młodzieży poprzez ograniczenie negatywnych zdarzeń z ich udziałem. W 2023 roku działaniami edukacyjnymi objęto 511 osób.

2. „Światowy Dzień bez Tytoniu” i „Światowy Dzień Rzucania Palenia”

Co roku 31 maja obchodzimy Światowy Dzień bez Papierosa. Święto stanowi okazję do zwrócenia uwagi całego świata na powszechność nałogu palenia papierosów i jego negatywne skutki zdrowotne. Działaniami objęto łącznie 91 osób.

Światowy Dzień Rzucania Palenia obchodzony jest corocznie w trzeci czwartek listopada. W tym dniu szczególnie zwracana jest uwaga na kwestie zagrożeń zdrowotnych związanych z używaniem tytoniu oraz motywowania palaczy do zerwania z nałogiem. Działaniami objęto łącznie 26 osób.

3. „Światowy Dzień Zdrowia”

W Światowym Dniu Zdrowia wzywamy do podjęcia działań w celu wyeliminowania nierówności zdrowotnych w ramach całorocznej globalnej kampanii mającej na celu łączyć ludzi w celu budowania sprawiedliwszego i zdrowszego świata. Kampania podkreśla konstytucyjną zasadę WHO, zgodnie z którą „korzystanie z najwyższego osiągalnego poziomu zdrowia jest jednym z podstawowych praw każdej istoty ludzkiej, bez względu na rasę, religię, przekonania polityczne, warunki ekonomiczne czy społeczne”. Działaniami edukacyjnymi objęto łącznie 158 osób.

4. „Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach”

W związku z tworzeniem się coraz większej liczby szczepów bakterii opornych na antybiotyki, a co za tym idzie zmniejszaniem skuteczności tej formy leczenia, 18 listopada 2023 r. obchodzony był Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach, natomiast w dniach 18-24 listopada 2023 r. - Światowy Tydzień Wiedzy o Antybiotykach.

Celem Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach jest zwrócenie uwagi i podniesienie świadomości zarówno społeczeństwa, polityków jak i profesjonalistów medycznych na temat niezwykle groźnego zjawiska w obszarze zdrowia publicznego, jakim jest narastająca i szybko rozprzestrzeniająca się oporność na antybiotyki wśród drobnoustrojów wywołujących najważniejsze i najpowszechniejsze zakażenia u człowieka.

Ideę rozważnego stosowania antybiotyków popiera również Państwowa Inspekcja Sanitarna, przekazując wytyczne oraz materiały informacyjne o kampanii do podległych jednostek, motywując do podjęcia działań edukacyjnych w tym zakresie oraz umieszczając informacje na stronach internetowych. Na terenie powiatu grajewskiego działaniami informacyjnymi objęto 65 osoby.

5. Profilaktyka chorób nowotworowych

Cel główny Narodowego Programu Zwalczania Chorób Nowotworowych na lata 2016-2024 zakłada dążenie do przybliżenia się do wskaźników europejskich w zakresie 5-letnich przeżyć chorych na nowotwory mające największy udział w strukturze zgonów na nowotwory w Polsce. Cel ten realizowany jest poprzez podejmowanie działań nakierowanych na rozwój profilaktyki polegającej na utrwalaniu prawidłowych wzorców zdrowego stylu życia oraz zwiększeniu zgłaszalności na badania profilaktyczne.

W powiecie grajewskim podjęto działania mające na celu promocję Europejskiego Kodeksu Walki z Rakiem oraz obchody Światowego Dnia Walki z Rakiem. Liczba odbiorców 170 osób.

6. Promocja szczepień ochronnych

Państwowa Inspekcja Sanitarna jako instytucja nadzorująca wykonawstwo szczepień realizowała również akcje informacyjne promujące szczepienia ochronne. Działania były skierowane do ogółu społeczeństwa i trafiły do 101 odbiorców.

Pracownik promocji zdrowia podjął dodatkowe działania w zakresie:

- profilaktyki wszawicy – 67 odbiorców,
- profilaktyka chorób przenoszonych przez kleszcze – 361 odbiorców,
- promocja zdrowego stylu życia i racjonalnego odżywiania - 1211 odbiorców–
promocja kampanii EFSA „Wybieraj bezpieczną żywność” – 102 odbiorców,
- działania skierowane do uchodźców – 49 odbiorców

W ramach w/w interwencji podejmowano następujące formy działań: publikację informacji w mediach społecznościowych tj. fanpage na portalu Facebook, dystrybucję i rozdawnictwo materiałów oświatowo-zdrowotnych oraz ekspozycję form wizualnych w PSSE w Grajewie.